

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

RITSOS YANNIS

Helena
&
Nöbetçi

hıl yayın

Birinci Bası, 1988 hil yayın
Binbirdirek Meydanı 5 /
Cağaloğlu / İST.-TURKEY ☐ Tel: (1) 527 79 21
040 - E188

Hélène & Conciergerie, Gallimard
Türkçesinin yayın hakları hil yayına aittir.

Türkçesi / Hakan Yılmaz ☐ Dizgi / Hasan Karagöz
Düzeltili, Kapak ve İç Tasarım / Hüseyin Sönmez
Montaj / Turgay Tekatar ☐ Baskı / Gül Matbaası

YANNIS RITSOS
Helena & Nöbetçi
Türkçesi: Hakan Yılmaz

hil yayın

İÇİNDEKİLER

HELENA	7
NÖBETÇİ	45
Eğer	46
Kalıcılık	47
Bilinmeyen	48
Çıkamaz	49
Sonuçlar	50
Kararsız Adam	51
1971 İlkbaharı	52
Yine Bir Başka Gece	53
Eski Mahallede Akşam	54
Geçiş	55
Boşa Çıkarma	56
Seslenme	57
Gece Olayı	58
Tam Bu Arada	59
Ayak Direme	60
Bodrumda	61
Meçhul Nöbetçi	62
Atılma	63
Yanlışlama	64
Daha İleriye	65
Gün Doğana Yakın	66
Kin	67
Son Durak	68
Yanlış Pasaport	69
Yitirilmiş Şeylerin Arasında	70
Gözlem Yeri	71
Yokluk	72
Boş Şişeler	73
Tuhaf Zamanlar	74

· Sessizlik	75
E ?	76
Büyük İkiyüzlü	77
Son İş	78
Köprünün Uçunda	79
Taşınmalar	80
Günahın Eski Bedeli	81
Tavsiye	82
Bir Pazar	83
Uzlaşmaz	84.
Akşam Delisi	85
Yalancı Cinayetler	86
Hatalar	87
Zor Kabullenme	88
Sır	89
Dürüstlük	90
Yengeç ve Sen	91
Saygıyla Karşılaştırma	92
İlahi	93
Öteki Kesinlik	94
Eşit Paylaştırma	95
Büyük Sevgi	96
Bağımsızlığın Bağımlılığı	97
Yönelme	98
Bugün	99
Tamamlamak Üzere	100
Uzun Bir Aradan Sonra	101
Atina'da Bir Sokak	102
Tıpkı Şiir Gibi	103
Mucize	104

Helena

Kızkardeşim Nina'nın hatırasına.

(Ortalığın nasıl viraneye dönmüş olduğu bunca uzaklıktan bile farkediliyordu: döküm döküm dökülen harap duvarlar, rengi atmış pancurlar, pas tutmuş parmaklıklar. Etekleri sarı bir perde savrulup dürüyordu birinci katın penceresinde. Yaklaştığında — hâlâ tedirgin —, bahçeyi de aynı yüzüstü bırakılmışlık içersinde buldu: her yanı istila etmiş bitkiler, koca koca yapraklar, budanmamış ağaçlar; ısırgan otlarının boğuntuya getirdiği nadide çiçekler; suyu kurumuş, küf bağlamış havuzlar; güzelim heykelleri sarıp sarmalamış yosunlar. Bir kertenkele, akşamın son ışınlarıyla canını ısıtmak için, genç bir Afrodite'in memeleri arasına kurulmuştu. Kaç yıl öncesine uzanıyordu bütün bunlar? Çiçeği burnunda bir gençti o zamanlar — ya yirmiikisinde, ya yirmiüçünde. Ya o? Bir büyük bilinmezdi bu, — ışık öylesine güçlüydü ki, pırl pırlıydı kadın; körleştiriyordu adamı; delip geçiyordu; — bir büyük bilinmezdi, artık hangi dağa yaslanmak gerektiği, yaşayıp yaşamadığı, yaşanılıp yaşanılmadığı. Kapının ziline dokundu. Zil sesi, bir zamanlar tanışık olduğu, ancak o zamanlardan bu yana koyu renk bireşimlerindeki farkedilmez tonlamalar boyunca gizemli değişimlere uğramış boşlukta, kopuk kopuk çınladı. Kimse gelmiyordu açmaya. Biri, birinci katın pence-

resinden sarktı. O değildi. Bir hizmetçiydi galiba — oldukça genç. Gülüyordu sanki. Pencereden çekildi. Hâlâ gelen giden yoktu. Merdivende ayak sesleri belirdi. Kapının sürgüsü çekiliyordu. Birinci kata çıktı. Bir toz, meyve çürüğü, sabun kuruşu ve sidik kokusu. Buradan. Yatak odası. Dolap. Kalaydan bir ayna. Tahtası oymalı, iki eski püskü koltuk. Üzerinde kahve fincanları ve izmaritlerle kurşun bir sehpa. Ya o? Hayır, hayır. Mümkün değil bu. Kocamış bir kadın — kocamış — yüz-yıllık, ikiyüzyıllık. Şunun şurasında beş yıl bile geçmedi aradan — hayır, hayır. Çarşafı lime lime. Orada işte, kımıltısız, yatağın üzerine oturmuş, beli bükük. Yalnızca gözleri — her zamankinden iri, buyurgan, adamın içine işleyen, boş)

Evet, evet, — benim. Kal biraz. Gelenim gidenim yok kaç zamandır.

Fazla gecikmeyeceğim kelimelerin kullanımını kaybetmekte.

Hiç bir işe

yaramaz oldular artık. Yazın yaklaştığını düşünüyorum; bir başka

kıpırdıyor perdeler — bir şeyler anlatmak istiyorlar, — aptalca şeyler.

İçlerinden biri kendini büsbütün pencereden dışarı attı, halkalarını

koparırcasına, ağaçların üzerinden sıvışırcasına savruluyor — evi de alıp,

yanısıra götürmek istiyor belki — ancak bütün köşe bucağıyla direniyor ev, ben de

direniyorum onunla birlikte, aylar var ki kulak astığım yok oysa, ne ölülerime ne de kendime; ve sürdürdüğüm bu direniş, bu,

akla hayale sığmaz, gönülsüz, yadsınası direniş benim tek iyi-
 liğim — şu yatakla,
 şu perdeyle aramdaki tek bağ — ve tek korkumdur; tüm ben-
 liğimle
 şu işaret parmağımdaki kara taşlı yüzüğe bel bağlamam gibi.

Bu taş gözlüyorum şimdi, geceleri, bitip tükenmez saatler
 boyunca,
 kara bir taş, hiç bir şey yansıtmayan — büyüyor, büyüyor, ka-
 ra sular
 taşıyor dört yanından, — sel olup çağlıyor sular, yükseliyor
 gitgide; batıp
 gidiyorum ben de, dibe doğru değil ama, yukarıya doğru bir
 çeşit; oradan
 aşağılarda kalmış odamı görüyorum, kendimi, dolabı, sesleri
 işitilmeksizin
 aralarında atışan hizmetçileri; bir tanesi dikkatimi çekiyor,
 bir taburenin üzerine çıkmış, Leda'nın sert, kindar ifadeli
 portresinin camını siliyor harıl harıl; ta yukarılara dek tır-
 manarak,
 ayak bileklerimin, dizlerimin çevresinde sessiz iniltilerle sönen
 kabarcıklar çıkaran tozbezini görüyorum.

Ve seni görüyorum, seni, kara suyun hafif çalkantılarıyla ben-
 zi uçmuş, şaşkın,
 düşünceli yüzünü, — bazan genişliyor yüzün, bazan sararmış
 çizgiler boyunca
 uzuyor. Ters dönmüş bir denizanası gibi dikleşiyor; dalga dalga

oluyor saçların. Derken, “yalnızca bir taş bu” diyorum
 kendi kendime, “küçücük, değerli bir taş”. Böylece büzülü-
 yor karalık,
 kabuğuna çekiliyor, ufacık bir yuvarlak oluyor yeniden, —
 şuramda,
 gırtlığımın altında hissediyorum onu. Ve işte tekrar odamda,
 yatağımın üzerindeyim, birbiri ardından onaylarcasına bana
 bakan, küçük, tanıdık şişelerimin yanibaşında. Bunlar, tutun-
 duğum tek dalım benim:
 uykusuzlukların, korkuların, hatıraların, unutulmuşlukların, tı-
 kanıklıkların kuşatmasında.

Ya sen, sen nasılsın? Orduda mısın hâlâ? Sakın kendini. Öyle,
 kahraman olacağım diye, şanım şöretim yürüyecek diye fe-
 dakârlıkta bulunma fazla.

Sonu yok bunların. Üzerine yüzümün resmi işlenmiş bir kal-
 kanın vardı, duruyor mu o?

Ne kadar tuhaftın — hatırlıyorum da — ,görkemli bir kaskın
 vardı, salkım saçak sallanırdı yeleleri, — ne kadar gençtin, ne
 kadar utangaç, sanki o güzel yüzünü, kuyruğu çıplak sırtın bo-
 yunca aşağılara sarkan bir atın arka ayakları arasına gizlemiş
 gibiydin. Kızma. Kal biraz.

Didişmeler devri kapandı; tutkunun suları çekildi; şimdi baka-
 biliriz belki hep birlikte
 bu ortak hiçlik noktasına; en uygun yer burasıdır diye düşü-
 nüyorum
 içtenlikli bir buluşma için — evet, belki umursamazca, ama

yine de ferahlatıcı — ve işte burada aşıyor kendini hayatımız,
 tükenmiş,
 sessiz, boş, atıp tutmasız, itişip kakışmasız, — yalnızca ocağın
 içerisindeki külleri karıştırıyoruz, arada bir, ölülerin küllerini
 koymak için, güzel,
 narin kavanozlar yapıyor, ya da yere oturup sessizce toprağı
 dövüyoruz avuçlarımızla.

Her şey azar azar bir şeyler yitirdi öneminden, boşaldı; ne zaman
 doluydular ki zaten? — pörsümüş, delik deşik;
 biziz dolduran onları, samanla, yongayla, şekle şemale girsinler,
 herkisinler, ele avuca gelsinler diye, — masalar, sandalyeler,
 üzerinde yattığımız yataklar, kelimeler; — hep delik deşik,
 yüklerin üzerine çekilen brandalar gibi, pazarcıların çuvalları
 gibi; —
 uzaktan uzağa seçiliyor içlerinde ne var, patates ya da soğan,
 buğday, mısır, badem ya da un.

Bazan merdivende bir çiviye takılır çuval,
 ya da limanda bir çapanın ucuna, bir yerinden delinir,
 akıp gider un — akıp gider gibi bir nehir. Boşalır çuval. Un,
 yoksullar avuç avuç toplarlar onu yerden, börek ya da bu-
 lamaç yapmak için.

Sonunda çuvalın içi göçer. Biri tutup kaldırır iki kulağından,
 iyice silkeler havada; ak bir bulut sarıp sarmalar her yanını;
 saçları

aklaşır, kaşları aklaşır. Öbürleri seyredalarlar onu.

Bir şeycik anlamazlar; beklerler ki ağzını açsın, konuşsun. Ko-
 nuşmaz.

Çuvalı dörde katlar, çekip gider öyle, aklara bürünmüş, anla-
şılmaz,
ne bir söz eder ne de bir şey,
çekip gider öyle, maskesini sıyırmaksızın,
çıplak ve şehvet uyandıran bir adam gibi, bir çarşafa bürünmüş,
ya da hilebaz bir ölü gibi, dirilmiş, kefeni bedeninde.

Demek ki hiç önem vermemek gerek, ne olaylara ne de başka
şeylere; — kelimelere de, iyi kötü bir iş
görür yine de onlar, hep eksikliğini çektiğimiz, ya da
hayatımız boyunca görmediğimiz şeylere bir ad vermeye ya-
rarlar — maddi olmayan şeylere, hani
derler ya, ebedî şeylere; — masum kelimeler, baştançıkarcı,
avutucu, ve o yapmacık kesinlikleriyle daima kaypak;
— ne acı bir hikâyedir bu: gölgeye bir ad vermek, haykırmak
o adı geceleyin yatakta, yorgan çenene dek çekilmiş,
ve onu dinleyerek bizi hayal etmek, aptalız biz, değişmez bir
öze bağlanırken,
değişmez bir öz bağlarken bizi, bağlanırken dünyaya.

En tanıdık adları bile unuttur oldum son günlerde, birbirine ka-
rıştırıyorum hep — Paris'i,
Menelaos'u, Akhilleus'u, Proteus'u, Teoklimenos'u, Teukros'u,
Kastor'u
ve Polideukes'i — gönlü yüce, ahlâğı üstün kardeşlerimi; on-
lar, sanıyorum, birer
yıldız oldular — böyle rivayet ediliyor — yol gösteriyorlar ge-
milere; Teseus, Peirithoos,

Kassandra, Agamemnon, Andromakhe, birer ses artık, yalnız-
ca birer ses.

Ne bir cam üstünde çizili kaldı sûretleri, ne madenî bir ayna-
da, ne de sığ

sularında kıyıların, tıpkı o sâkin, pırıl pırıl, yelken direkleriyle
şenlenen günle

birlikte, kavga, yavaş yavaş sona ererken, ve makaralardan
sarkan

ıslak halatların iniltisi dünyayı çok yükseklerde tutarken, dü-
ğümlemesi

gibi bir hıçkırığın billur bir hançerede — apaçık görölüyordu
hançereye

atılan bu düğüm, bir haykırışa meydan vermeksizin hâreleniyor,
titreşiyor, ve birden, gemileri, denizcileri, ve savaş arabaları-
la bütün

mānzara günışığına ve adsızlığa gömülüyordu.

Görülmedik bir batış bu, her geçen gün daha derine, daha ka-
ranlığa, — zaman zaman

kimi sesler yükseliyor derinlerden, — küçük tersanede yeni bir
kadırganın yapımı için

çekiçlerin tahtalara indirilmesi; taş yolda seyirten bir savaş ara-
basının,

katedral saatinin vuruşlarını, saat onikiyi geçmiş ve saatin
içinde atlar dört nala kalkmış gibi, bir başka ritme ulaması; o
gece,

sırım gibi delikanlıların, pencerealtında yalnız bana
adanmış sözsüz şarkılar söylemeleri; — birinin tek gözü yok-
tu, öbürünün

kocaman bir toka vardı kemerinde — ay ışığında pırıl pırıl parlıyordu.

Artık ha deyince gelmiyor kelimeler; sanki hiç bilmediğim bir dilden
tercüme ediyormuşum gibi, zorlanıyorum onları bulmakta; —
bu da
pek gözümü korkutmuyor doğrusu. Kelimelerin arasında büyük, derin delikler var; gözümü dayayıp bakıyorum bu deliklerden, yüzyıllar boyu kapalı kalmağa mahkûm bir tahta kapının budak deliğinden bakar gibi. Hiç bir şey görmüyorum.

Ne kelimeler ne de isimler; ayırdedebildiğim yalnızca sesler artık;
bir gümüş şamdan ya da bir kristal vazo, kimse elini sürmediği halde, kimse
yanlarına bile yaklaşmadığı halde, hiç bir şey bilmiyormuşçasına, daha önce bir tek ses
çıkarmamışçasına, yapayalnız çınlıyor, ve susuyorlar birdenbire. Bir elbise,
dikkatleri boşluğun sadeliğini lekeleyen gürültüden uzaklaştırarak,
iskemleden döşemeye kayıyor. Havada dağılmış, sinsi bir komplot düşüncesi,
bizi bizden alan, bizi, burada, kendi odamızda, yatağımızın üzerinde
bir davetsiz misafir kılan o davetsiz misafirin bütün hıncıyla kırıştırdığı

dudak kıyılarımızı oluk oluk hissedene değin, gitgide yoğun-
laşıyor, ele avuca geliyor.

Ah, eskiyen elbiselerimizin altındaki sürgü; parmaklarımız
hiç bir şeyi doğru dürüst kavrayamazken, kendi keyflerince
sıyrılıp,
bizi, açıkta, boşlukla başbaşa bırakan yorganlarımıza
şöyle sıkı bir sarınamazken, ah kuruyan derilerimizin altında-
ki sürgün.

Duvara asılmış, ve yıllar var ki aranıp sorulmamış bir gitarın
paslı telleri,
soğuktan ya da korkudan donakalmış bir kocakarının çeneleri
gibi titreşiyor,
ellerimizle tellere bastırıp durdurmak zorundayız bu salgın has-
talık gibi yayılan
titreşimi, ama ellerimizi bulmak imkânsız, el mel yok ortada,
ve göğüslerde titreşmesi işitiliyor çenelerin.

Evin havası tuhaf, ağır bir hâl aldı. Belki ölülerin yüzündendir
bu.

Çekmecenin biri kendi kendine açılıyor, eski elbiseler kaçı-
yorlar içinden, hararetili hararetili
hışırdıyorlar, doğrulup ilerliyorlar sessizce, halının altın sa-
rısı saçakları
kalıyorlar oldukları yerde; duvar kâğıdından bir parça sıyrılı-
yor; — görünürde kimse yok; —
biri var oysa; küllükte, ateşi arasına cılızlaşan bir sigara yanı-
yor tek başına; onu

oraya bırakansa öbür odada, çekingen bir hâli var, sırtını ka-
 pıya vermiş,
 duvara bakıyor, ya bir örümcek, ya da bir rutubet küfüdür bak-
 tığı; — çıkık
 elmacık kemiklerinin altındaki gölgelenmiş çukurlukları far-
 kettirmemek için duvara bakıyor.
 Ölülerin hiç bir kötülüğü dokunmuyor bize; — ne kadar garip
 değil mi? — onlardan çok
 bize garip geliyor bu; — ne kârından, ne zararından pay aldık-
 ları, ve
 kendilerini kapı dışarı etmiş bir yerle gayet tarafsız bir
 senli benlilik içerisinde.
 Öylece duruyorlar, unlarını elemiş iplerine sermiş, kımıltısız,
 biraz daha irileşmiş görünüyorlar sadece.

Kimi zaman, bizi şaşkınlıklara boğan şeyler oluyor; — ölülerin,
 hiç değişmemelerine rağmen irileşmeleri, ve sessizce ilan et-
 tikleri
 özerklikleri; — asla mağrur değiller, hayır; ne kafalarımızı ha-
 tıralarıyla
 işgal etmek, ne de böyle davranarak içimize su serpmek gibi
 bir niyetleri var.
 Kadınlar iyice salıvermişler kendilerini; — karınları çökmüş,
 çorapları
 ikide bir düşüyor; gümüş bir kutudan topluiğneler alıyorlar;
 birer birer, iki düzgün sıra hâlinde, kanepenin kadife döşe-
 mesine
 saplıyorlar onları; sonra çıkartıp, tekrar aynı çitkırıldım işe ko-
 yuluyorlar.

Enine boyuna biri, koridordan çıkarken, birden kapının pervazına çarpıyor; ne canı yanmış gibi bir ifade oluştu yüzünde, ne de bir çarpışma sesi işitildi. Hiç.

Ölüler de en az bizim kadar sakar; bizden daha sâkinler bununla birlikte. İşte, biri, dua etmeye hazırlanan bir mümin edâsıyla ellerini yukarı kaldırırken, avizeden bir kristal düşürüyor; gayet tabii bir iş yaparcasına, sanki kristal bir meyveymiş gibi ağzına atıyor onu; — acaba çiğneyecek mi, sonunda insanî işlevlerden bir tanesini yerine getirecek mi diye bakıyoruz; — hayır; dişleriyle ezerek, tuhaf kıvılcımlar çıkartmakla kalıyor kristalden.

Bir kadın, beyaz, yuvarlak bir kutudan iki parmağının ustalıkla hareketiyle biraz güzellik kremi alıyor, iki kocaman harf çiziyor camın üzerine; — biri T'yi, diğeri E'yi andırıyor — güneş vurdukça eriyip gidiyor krem, iki sızıntı oluyor duvarda — ve hiç bir şey ifade etmiyor bunlar — yapış yapış iki sızıntı.

Bilmem ki ölüler neden bunca ısrarlılar burada kalmakta, bir tek kişi bile yok onlara acıyan; hiç aklım almıyor, o fiyakalı elbiselerini, o pırıl pırıl cilalı ayakkabılarını giyerek, neden bir tüy hafifliğinde fırdönüyorlar odalarda, şofalarda; hiç bir yer onlardan geçilmiyor, rastgele oturuyorlar hacıyatmaz koltuklara, yere,

banyonun tam göbeğine; muslukları açık bırakıyorlar; eriyip
 gidiyor
 lavabonun içersinde unuttukları sabunlar. Hizmetçiler, orta-
 lığı süpürürken
 yanlarından geçtiklerinde, varlıklarını hissetmiyorlar, ancak
 bazan,
 içlerinden biri tedirgin bir gülüş koyveriyor; — öyle pencere-
 leri titretecek denli
 yüksek perdeden değil, daha çok, bir bacağına ip bağlanıp
 çekilen
 bir kuşa benziyor bu gülüş. Hizmetçiler bana saldırıyorlar böyle
 durumlarda,
 burada, odanın ortasında, süpürgelerini üzerine fırlatarak mut-
 fağa gidiyorlar;
 koca koca cezvelerde kahve pişirdiklerini, şekerleri yerlere dök-
 tüklerini işitiyorum; —
 ayaklarının altında çıtırdıyor şekerler; kahve kokusu, korido-
 ru geçip bütün odayı kaplıyor,
 saç baş dağınık, küstah, iki kulağında iki mavi yalancı
 küpe sallanan esmer bir yüz şeklinde yansıyor aynadan; koku,
 nefesini üflüyor aynaya,
 camı buğulandırıyor. Ağzım sulanıyor benim de; “bana da bir
 fincan kahve getirin!” diye
 sesleniyorum hizmetçilere, “bir fincan kahve” (istediğim yal-
 nızca bu).
 İşitmemiş numarası çekiyorlar. Bir daha, bir daha sesleniyo-
 rum, tatlıcana, yumuşacık.
 Cevap vermiyorlar. Narin menekşeler ve altın sarısı bir şeritle
 süslenmiş
 porselen fincanlarımla yudumladıklarını işitiyorum kahveleri-

ni. Susuyor,
ve hınçla üzerime fırlatılmış süpürgeye bakıyorum;
bahçenin parmaklıkları arasından bana kamışını gösteren o bak-
kal çırağının
ipince, kupkuru bedenine benziyor tıpkı, kimbilir kaç yıl önce
olmuştu bu.

Evet, zaman zaman gülüyorum, göğsümden değil, daha aşağı-
lardan, ayaklarımdan,
daha da aşağılardan, yerin ta dibinden gelen boğuk gülüşümü
işıtiyorum. Evet, gülüyorum.

Sanki bütün bunların — zenginliklerin, savaşların, gururların,
tutkuların, süslerin, takıların,
güzelliğime varıncaya dek hiç bir şeyin zerre kadar bir amacı,
bir kalıcılığı, bir anlamı yokmuşcasına.

Saçma sapan
efsaneler değil de nedir, şu kuğular ve Truvalılar hakkında an-
latılanlar,
şu aşklar, şu kahramanlıklar!

Kasvetli gece şölenlerinde, eski
âşıklarını görürdüm şans eseri; sakalları kırışmış, saçları ak-
laşmış, sanki

çoktan ölümlü çepeçevre kuşatılmış gibi sarkmış göbekleri,
eti sıyrılmış kemiklerde geleceklerini okumak adına en ufak
bir kaygı duymaksızın — okuyacak
ne vardı ki? —, tuhaf bir açlıkla saldıran nar gibi kızarmış
butlara;

her yanı saran bir loşluk, ancak beyaz yansılarını ayırımsamaya
imkân verirdi.

Ben, bildiğim gibi, mûcize kabîlinden (biraz da, çeşit çeşit bo-
 yaların,
 otların, pomatların, limon suyunun ve salatalık sütünün saye-
 şinde) pek bir şey
 kaybetmemiştim güzelliğimden. Tek korkum, onların yüzlerinde
 keşfetmekti
 yılların geçip gittiğini. Bu yüzden, karnımı içeri çeker, yanak-
 larımı
 yapmacık gülümsemelerle diri tutmaya çalışırdım, tıpkı
 ha çöktü ha çökecek olan iki duvarı iğreti bir kalasla ayakta
 tutmaya çalışmak gibi.

İşte böyle yapayalnız, gergin, baskı altında — ne yorgunluktuk
 o, Tanrım, ne yorgunluktuk! — her an
 baskı altında (uyurken bile), sanki sımsıkı bir fişeklik,
 ya da odundan bir korse takmışım, sanki, düzenbazlığın, göz
 boyamacılığın,
 şanın, şerefın, ve zafer denen şeyin ne denli boş, ne denli geçi-
 ci olduğundan
 sonuna kadar haberdar olmama rağmen, o düzenbaz, o göz
 boyayıcı Truva atımın içine
 hapsolmuştum.

Bir kaç ay önce, kocamı yitirmemle birlikte
 (bir kaç ay mı, bir kaç yıl mı?), Truva atımı, kıyamete dek kal-
 ması üzre, ahıra,
 topal beygirlerin yanına attım; — ister örümcekler, ister
 akrepler yuva bellesin onu. Saçlarımı boyamıyorum artık.

İri iri benler çıktı yüzümde. Kıllar bürüdü ağzımın her yanını;
— aradabir

elimle yoklasam da, hiç görmeye yeltenmiyorum; kendimi ay-
nada seyretmez oldum artık —

uzun, yabani kıllar, sanki bir başkası yerleşmiş gibi içime,
sakalı derimi delip çıkan, küstah, hırçın bir adam. Boyuneğ-
dim ona —

başka ne gelirdi ki elimden? Kovsa mıydım? Çekip gider,
sonra acı acı bakardı onsuz ne hâllere düştüğüme.

Gitme. Biraz daha kal. Uzun zamandır hasretim bir çift söze.
Kimseler gelmiyor beni görmeye artık. Gelenler de, sanki
ateş almaya gelmişler. Gözlerinde okudum bunu — herkes
ölümümü gözlüyor. Zaman geçmek bilmiyor bir türlü. Hiz-
metçiler

tiksiniyorlar benden. Seslerini duyuyorum, geceleri, çekmece-
lerimi açıp,

dantelaları, mücevherleri, altın sikkeleri alırlarken; — önemli
günlerde giyebileceğim

uygun bir elbise, bir çift ayakkabı bırakırlar mı ki? Anahtarla-
rım, onları da aldılar

yastığımın altından; — hiç bozuntuya vermedim, uyuyor gibi
yaptım; —

nasıl olsa bir gün alacaklardı onları; — şimdi en azından, bir
şeyden haberim yok sanıyorlar.

Nic'olur hâlim onlarsız? “Sabır, sabır”, durmaksızın bunu tek-
rarlıyorum içimden,

“sabır”, — küçücük de olsa bir zafer kazanmış gibi oluyorum,
 âşıklarımın sararmış mektuplarını, büyük şâirlerin
 bana adanmış dizelerini okudukları zaman; — abarttıkça abar-
 tıyorlar,

söyleyiş, üslûp ve ritm hatalarından geçilmiyor okuyuşları; —
 hiç karışmıyorum.

Duymamazlıktan geliyorum sadece. Bazan heykellerime bıyık
 çiziyorlar kaş kalemlerimle,
 bazan eski püskü bir kask ya da bir lâzımlık oturtuyorlar baş-
 larına.

Sessizce izliyorum yaptıklarını. Bu onları çileden çıkarıyor.

İyi olduğumu hissettiğim bir gün, yüzüme makyaj yapmalarını
 rica ettim kendilerinden.

Yaptılar. Bir ayna istedim sonra. Yemyeşil bir surat vardı kar-
 şımda, bir de simsiyah bir ağız.

“Teşekkür ederim” dedim, ortada hiç bir şey yokmuş gibi. Pis
 pis sırtıyorlardı.

İçlerinden biri çırılçıplak soyundu karşımda, tüllerime bürünüp
 raksetmeye koyuldu, iri ve çıplak ayaklarıyla masaya sıçradı
 birden — aşiftenin tekiydi; rakediyor,
 kıvırtıyor, benim bir zamanlar attığım figürleri taklit ediyordu
 aklı sıra.

Düzgün ve güçlü erkek dişleri ısırılmıştı baldırlarını.

Bir temsil seyreder gibi seyrediyordum onları; — en ufak bir
 aşığılanma duygusuna kapılmaksızın, en
 ufak bir keder, bir kızgınlık duymaksızın — neden duyacak-
 tım ki? Sadece.

“bir gün öleceğiz” diye geçiriyordum içimden, ya da

daha doğrusu: “bir gün öleceksiniz”;
 müthiş bir teselli, şaşmaz bir intikamdı bu. En derin sırlarını
 keşfetmek istercesine bakardım her şeye, dikilir dururdum kar-
 şılarında bütün fütursuzluğumla,
 sanki gözlerim artık benim hakimiyetinden çıkmış gibi; ardında,
 bir başkasının,
 kapalı kahveleriyle, fotoğrafçı vitrinleriyle, parfümerileriyle,
 hiç bilmediği bir sokaktan gelip geçenlere baktığı bir çift pen-
 cere camı gibi,
 gözlerimi görürdüm yüzümün bir metre uzağında, ve şirin, kris-
 tal bir şişe kırılmış da,
 bütün parfüm toz içindeki tezgâha dökülmüş gibi bir duygu
 doldururdu içimi.
 Her gelip geçen bir an tereddüte kapılır, sonra tatlı bir hatıra-
 yı aklından geçirerek,
 derin derin soluklanır, biber ağaçlarının orda, ya da sokağın
 bitiminde gözden kaybolurdu.

Şu parfüm, hâlâ kokusunu alıyorum zaman zaman — hatırıma
 geliyor yani; garip, değil mi? —
 günbegün yitiriyorlar önemlerini o hep canalcı diye niteledi-
 ğimiz olaylar — Agamemnon’un
 öldürülmesi, Kliytaymestra’nın boğazlanması (halkalarla kulak-
 larından tutturulmuş
 altın maskelerden bir gerdanlık hediye gelmişti Mikene’den
 — bir gün bile takmamıştım). Unutulup gidiyorlar.

Daha az göze batan, daha sessiz sedasız
 olanlar ise, koruyorlar canlılıklarını; — bir gün, hiç unutmam,
 bir kuş bir atın sırtına konmuştu; ve bu bahsi bile açılmaya

değmez olay,
bir sırrın kapısını açmıştı bana (herkese değil ama, yalnızca bana).

Yine, çıtırtısını hatırlıyorum bir ağacın, çocuktum daha, Eu-
rotas'ın kıyısında,
mayhoş zakkumların yanıbaşında, birbaşına kuruyup dökü-
lüyordu;
kabukları suya düşüyordu usul usul, üç sıra kürekli kadırgalar
gibi,
yalpa vura vura uzaklaşıyorlardı, bir kelebek bekliyordum, si-
yah kanatları turuncu çizgili,
konsun da şu kabuklardan birine, şaşırıp kalsın, şöyle
iki dakika nefes almayı düşlerken, kıvıl kıvıl oynamaya başla-
yınca; kelebeklerin,
göklerin bütün ilmine sahip olmalarına karşın, sular hususunda
bu denli cahil kalmaları korkunç eğlendiriyordu beni. Uçup gitti
kelebek.

İşte, o garip, kendine özgü, insanı güldüren olaylardan biri daha.
Öğle sularında, bir adam başında bir sepetle yürüyor;
sepet öyle saklıyor ki yüzünü, gören, ya başı kopmuş, ya da
gözsüz.

sayılamayacak kadar çok gözlü, heyula gibi bir baş takmış sanır.
Oralarda aylak aylak dolaşan hırpani kılıklı biri, şöyle bir sen-
deliyor, bir küfür savuruyor,
tekrar dengesini bulup bir şey aramaya koyuluyor; — minna-
cık bir çakıtaşı; yerden alıp,

avucunun içine yerleştiriyor onu; birden, bir korku belirliyor
 yüzünde: yakayı ele verdi;
 suçlu suçlu uzaklaşıyor. Bir kadın elini cebine sokuyor; hiç bir
 şey bulamıyor orada; çekip
 çıkarıyor tekrar, kaldırıp dikkatle inceliyor: tozun toprağın ilik-
 lerine işlediği bir el.

Kahvenin garsonlarından biri, bir sineği kıstırdı avucunda —
 sıkıp öldürmüyor;
 birden, bir müşteri çağırıyor kendisini; unutuveriyor sineği; avu-
 cunu açıyor;
 kaçıp gidiyor sinek, camın üzerine konuyor. Bir kağıt,
 hiç kimsenin dikkatini çekmeksizin, tedirgin bir halde, dura-
 kalka yuvarlanıyor sokakta, —
 hoşuna gidiyor bu durum. Bununla birlikte, her an, bu gizemli,
 bu alçakgönüllü yürüyüşüne sağlam bir kaç şahit arıyormuş gibi,
 özel hışırtılar çıkararak da kendi kendini yalanlıyor. Ve herşeyde
 özgün, anlatılmaz bir güzellik var, derin bir acı, garip,
 bilinmedik davranışlarımızın altında yatan — öyle değil mi?

Başka? Başka şeyler de var elbet, kolay kolay unutulmayan.
 Argos,
 Atina, Sparta, Korinthos, Tebai, Sikyon — birer gölge, isim-
 lerden düşen;
 tam ortasında bırakılıp kaçılmış bir işten sözeder gibi oluyorum
 onlardan sözederken. Sahibini kaybetmiş cins bir köpek,
 her tarafından sefalet akan bir mandıranın önünde dolanıyor.
 Oradan

geçmekte olan bir genç dikkatle süzüyor onu; hiç bir tepki gelmiyor köpekten; kocaman gölgesi vuruyor kaldırıma. Şu,
 “neden”

denen şeyi bir türlü öğrenemedim hayatım boyunca. Böyle bir
 şey de

yok sanıyorum. Var olan, alçakça onaylamalar yalnızca, şunun
 bunun dayattığı (kimin?),

hani, başımızla bir “tabii” işareti çıkarız ya, efendilerinin
 emirlerine âmâde olduğumuzu gösteren; etrafta kimsenin
 bulunmadığını iyice bir kontrol etmişizdir ama.

Bir akşam, biri, oturup gayet donuk bir sesle hayatımdan
 lâf açmıştı; uyku gözlerimden akıyordu, ve bir an önce bitirsin de
 kendimi yatağa atayım istiyordum. O konuştuğu sırada, ben de,
 bir şeyler yapmış olmak, uykuya direnmek için, ta ki
 tekrarlına tekrarlına bütün anlamını yitirinceye değin,
 körebe oyunlarında okunan bir çocuk mânisinin ritmine uy-
 durarak,

şalımın püsküllerini sayıyordum birer birer. Ama sesler
 kolay kolay silinmiyor kulaklardan — gürültüler, patırtılar. ga-
 cırtılar,

sessizliğin uğultusu, kesik kesik bir hıçkırık, tırnaklarıyla
 duvarı kazıyan biri, yere düşen bir makas, öksüren
 bir adam — iki yanında yatmakta olan kişileri uyandırmaktan
 çekinerek avucuyla örtüyor ağzını — ölümü yaklaştırmıştır bel-
 ki; bir an kesilip,

sonra yeniden başlıyor, bu, dipsiz, kör bir kuyudan döne döne
 yükselen uğultu.

Geceleri, mobilyalarımı yürüten hizmetçilerin sesleri çalınıyor
kulağıma;
usul usul indiriyorlar merdivenlerden, — tavanın silmeleri
yansıyor
sedye misali taşınan bir aynada; bir cam, parmaklıklara çarpı-
yor — kırılmıyor ama;
askıdaki eski manto bomboş kollarını yukarı kaldırıyor bir an,
tekrar
ceplerine sokuyor sonra; kanepenin tekerlekleri gıcırıyor
döşemenin üzerinde. Dolabın ya da büyük, oyma masanın
duvarda açtığı çatlağa değiyor dirseğim. Ne yapacaklar bunca
şeyi?
“güle güle” diyorum arkalarından, kurulmuş makina gibi, sanki
bir misafiri uğurluyorum, elim ayağım bağlanmış. Yanıp
kavrulmuş bir ormanda amansız bir süre avı devam ederken,
aniden
bastıran yağmurun kesilmesiyle, çapulsuz asilzadelerin av bo-
rularından
yükselen çağrı seslerine benzer, belli belirsiz bir uğultu dol-
duruyor koridoru.

O kadar çok işe yaramaz şey vardı ki, doymak bilmez bir aç-
gözlülükle yığılmış; — her taraf
dolup taşıyordu onlarla — ne mümkündü kımıldamak! bacak-
larımız,
tahtadan, taştan, madenden bacaklara çarpıyordu durmadan.
Her şeye, ne bir eksik ne bir fazla, tam değerini verebilmek, bu
dingin tarafsızlığa, yargılamalarımızda ve karşılaştırmaları-
mızdaki

bu yumuşak kopuşa erişebilmek için, bir tek açık seçiklik
dışında,
her şeyden elimizi eteğimizi çekmemiz, ve çok, ama çok yaş-
lanmamız gerekiyormuş anlaşılan.

Ne kahramanlıklar, ne ipe sapa gelmez kavgalar, ne tutkular,
ne aşâğılamalar, ne fedakârlıklar, ne bozgunlar, yeni bozgunlar,
yeni kavgalar geldi geçti, bizim yokluğumuzda, başkaları tara-
fından belirlenen şeyler uğruna.

Ve insanlar, gözlerine miller çeken, asla bir çatlak açamaya-
caklarını, bu çatlaktan,
maviliğini ne zamanın, ne de kendi gölgelerinin soldurabildiği
o kertenkeleyi asla göremeyeceklerini bile bile, başlarını
dev gibi bir duvara vuran masum insanlar. Ama — kim bilir?
— belki tam da

burasıdır bir kimsenin umutsuzca direnebildiği yer,
paslı demirlerin, at ve boğa kemiklerinin, içlerinde hâlâ
bir kaç define dalı yanan, ve dumanı altın bir post gibi taraz-
lanarak

ufka savrulan antik ocakların arasında, belki tam da burasıdır,
insanlık
tarihi denen şeyin, ve insanın güzelliğinin başladığı yer.

Biraz daha kal. Karanlık da iyice bastırdı. Aslında şu post var
ya — ah, biz

kadınlara ilerki yaşlarda gelir düşünce, düşünmek, azıcık
olsun alır yorgunluğumuzu. Erkeklerse, tam tersine, bir an bile
durmazlar düşünmek için, — belki korkarlar; belki korkularıyla,

yorgunluklarıyla yüzyüze gelmek, dinlenmek istemezler; — hep
o ürkek,
kurumlu, işleri başlarından aşkın hâllerleriyle, ilerlerler karanlı-
ğın içinde. Elbiselerine
kokusu sinmiştir her zaman, farkında bile olmadan
yarıp geçtikleri bir yangından kalkan dumanların.
Çabuk çabuk soyunurlar; olur olmaz yerlere fırlatırlar
çıkardıklarını; sere serpe uzanırlar yatağa. Ama vücutları da
nasibini almıştır kokudan; — gevşetir bu koku onları.
İyice uykuya daldıklarında, yanmış yapraklar, ya da
vurulan kuşlardan artakalmış gri tüyler bulurdum göğüsleri-
nin kılları arasında. Biriktirir,
ve bir çekmecede saklardım bunları — gizli bir ilişkinin tek ka-
nıtları; — hiç birini
göstermedim ama onlara; zaten gösterseydim de anlamayacak-
lardı ne olduklarını.

Evet, bazan çok güzel görünürlerdi gözüme, — böyle çıplak,
kendilerini uykunun kollarına bırakmış, yumuşak, yapmacık-
sız, o iri ve
güçlü vücutları yatışmış, nemli, tıpkı, yüksek dağları aşip da
ovada sükûnete kavuşan âsi ırmaklar, ya da terkedilmiş çocuklar
gibi.
İşte o zaman, gerçekten severdim onları, sanki elimde büyü-
müşlerdi hepsi.
O upuzun kirpiklerini alıp saklamak isterdim kendim için, hiç
kimsenin bulamayacağı bir yere,
yüreğime. Uyuyorlardı, ve uyku saygı gösterilmek işte, kolay
kolay geçmez ele. Çoktan
geçmişe karıştı bütün bunlar. Unutuldu.

Her şeyi unutmuş değilim, bir şeyler hatırlıyorum hâlâ; ancak
hatıralar

sıcak degiller artık, — içimizi ıltmıyorlar — kişiselliklerini yi-
tirmiş, dupduru hâtıralar,

en kanlı ayrıntılarda bile alabildiğine net. İçlerinden yalnızca biri
hâlâ hafif bir ışıık hâlesiyle çevrili. Nefes alıp veriyor.

O akşam,

yaralıların dur durak bilmeyen çığlıkları,
ihtiyarların içlerinden okudukları lânetleri ve hayranlıkları, bir
mızrağın

temreninde, terkedilmiş bir tapınağın efrizlerinde, ya da
bir savaş arabasının tekerleklerinde kıvılcımlanan evrensel bir
ölümle

çepeçevre kuşatılmış, tüllerimi tenime yapıştıran, memelerimin
uçlarını okşayan, vücuduma, hem giyinik, hem de sanki
üzerimde

göğüs kısmımı hafifçe yukarda tutan gümüş bir kemerden
başka bir şey yokmuşcasına çıırılçılak bir hava veren rüzgari
iliklerime dek hissederek,

taliplerim, upuzun bir savaşın bütün kaderini tayin edecek bir
düelloda kıyasıya vuruşurlarken,

tek başıma o yüksek surların ta tepesine tırmanmış,
ve dolanıp durmuştum Akhalarla Truvalıların arasında — gü-
zel, lekesiz, çilekeş;

— Paris'in kaskını tutan kayışın

koptuğunu görmedim bile, — tek farkettiğim,
gazaba gelmiş rakibi ona başının üzerinden aşırıp yere çal-
dığında,

havada daire çizen bir bakır pırıltısıydı — bir anda bütün ışıık-
lar karardı.

Hiç seyretmeye bile değmezdi bu kavga,
nasıl olsa ilahî kuvvetler belirlemişlerdi önceden her olup bi-
teceği. Nitekim Paris, tozlu çarıklerini çıkarmış, tanrıça tara-
fından bir güzel yıkanıp paklanmış, yatağa atacaktı kendini bi-
razdan, ve sanki göğsünde bir yara açılmış da yaraya bir yakı
yakılmış edasıyla, beni bekliyor olacaktı gülümseyerek

Seyretmeyi kesmiştim artık; işitmez olmuşum savaş çılgılla-
rını — orada duruyordum,
surların tepesinde, ayaklarımın altında ölümlülerin başları,
'bir tüy gibi hafif, şehvetli, kimseye ait olmayan, kimseden
hiç bir şey dilenmeyen, tıpkı (başıma buyruk olduğum günlerde)
baştan ayağa aşk kesildiğim gibi, — ölümün ve zamanın kor-
kusundan sıyrılmış,
saçlarımda bir beyaz çiçek, memelerimin arasında bir tanesi,
bir tanesi dudaklarımda,
sakınmak için gülüşünü özgü'lüğümün.

Her taraftan

oklarıyla hedef alabilirlerdi beni.

Bir nişan tahtası gibi
seriyordum kendimi gözlerinin önüne, yürüyordum surlar bo-
yu, akşamın kızılığına, ve göğün
altın sarısına çiziliyordu silüetim.

Kapalı tutuyordum
gözlerimi, düşmanca bir davranışı kıskırtmak için — hiç kim-
senin böyle bir şeye yeltenemeyeceğini
bile bile. Güzelliğim ve ölümsüzlüğüm gözlerini kamaştırıyor,
ellerini ayaklarını bağlıyordu —

(şimdi belki şunu
da ekleyebilirim: ölümden korkmuyordum, çünkü çok uzağımda
hissediordum onu).

Göğsümden ve saçlarımdan çıkardığım çiçekleri, — dudaklarım-
daki yerindeydi hâlâ —

her şeyi affeden bir edâyla attım surların iki yanına. Her taraf-
tan insanlar,

dostlar, düşmanlar, birbirlerini yercesine atıldılar çiçeklerin
üzerine,

sunmak için bana — benim çiçeklerimi.

Sonra, hiç bir şey
görünmez oldu, — yalnızca bükülmüş beller, sanki herkes kan
gölcüklerinin

güneşte kuruduğu toprağa diz çökmüştü; belki de çiğnemiş-
lerdi çiçekleri.

Kimbilir

Ellerimi iki yana açmış, ayak
parmaklarımdan ucunda hafifçe yükselmiş, ve uçup gitmişim gök-
yüzüne,

o üçüncü çiçeği de düşürerek dudaklarımdan.

Elimde avucumda kalan son şey — belki bir tazmînât, belki
hakkın yerini bulması, ve dünyanın da,
diyorum, elinde avucunda kalacak son şey bu olacak herhal-
de, — anlık,

hayâlî bir özgürlük, — o da, tabii, kaderin ve cahilliğimizin elin-
de bir oyuncak.

İşte tam böyle poz vermişim (hatırladığım kadarıyla) heykelt-
raşların karşısında,

son heykellerimi yontarlarken; — bahçede duruyorlar hepsi;
 senin de
 gelirken gözüne çarpmışlardır mutlaka. Bazan ben de (eğer hizmetçilerin iyi bir zamanlarına
 çatmışsam, ve kollarıma girip, beni pencerenin karşısındaki sandalyeye kadar
 götürmek zahmetine katlanmışlarsa) görebiliyorum onları. Pırıl pırıl
 parlıyorlar güneşte. Beyaz bir sıcak ağaçları aşır içeriye doluyor. Daha fazla ileri götüremiyorum düşümü. Yorgunluk bir an bile gecikmiyor
 beni kollarına almakta. Ben de tutup, sokağın ucunda, çaputtan bir topun peşinden seyirten iki, üç çocuğa, ya da karşıdaki balkondan aşağıya bir sepet sarkıtan gençkızı bakıyorum.

Bazan iyice çıkıyorum hizmetçilerin aklından. Hiçbiri gelmiyor beni yatağıma geri götürmek için. O zaman, vitrini ışıklandırılmış
 yepyeni bir pastanenin önüne bırakılmış eski bir bisiklete bakıp duruyorum gece boyu, ta ki uyku bastırana, ya da bütün ışıklar sönene değin. Her an, bir yıldızın gelip beni uyandırdığını hayâl ediyorum, ağzı açık, dişsiz bir ihtiyarın salyaları gibi gökyüzünde akan bir yıldızın.
 Epeydir
 götürüldüğüm yok pencerenin önüne. Burada, yatağımda kalıyorum hep, kâh oturarak, kâh uzanarak — bunlar geliyor elimden bir tek. Biraz zaman geçsin diye

yüzümle oyalanıyorum — hiç tanıdık olmayan bir yüz —; el-
 lerimle
 yokluyorum her tarafını; kılları, kırıksıklıkları, siğilleri sayıyo-
 rum bir bir; kim
 yeterince nüfûz edebilir bu yüzün derinliklerine? Bir çeşit
 ürküntü
 düğümleniyor boğazımda — bulantı ve korku, bir de — şu al-
 lahın işine bak — bu bulantıdan
 yoksun kalma korkusu. Kal biraz daha — hâlâ bir parça
 ışık sızıyor pencereden — sokak lambalarını yakmış olmalılar.

Şu kordonu çekeyim de sana birşeyler ikrâm edilsin istemez
 misin — biraz kiraz marmeladı,
 ya da turunc — belki hâlâ bir kaç tane kalmıştır sepetlerin di-
 binde, üşümüş, kırağı bağlamış —
 evet, şu obur hizmetçiler birşeyler bırakmış olmalılar mutlaka.
 Son yıllarda iyice kaptırmıştım kendimi çeşit çeşit reçeller yap-
 maya — başka ne vardı ki yapacak?
 Truva'dan sonra, çok tekdüze bir hayat sürdürmeye başlamış-
 tık Sparta'da — su katılmamış bir taşra:
 bütün günü, evde, bilmem hangi savaştan kaldırılmış ganimet-
 lerin arasında geçiriyorduk; ve o bayat,
 can sıkıcı hatıralar yakamızı bırakmıyorlardı bir türlü, kimi za-
 man aynada,
 saçlarımızı taradığımızda, kimi zaman tencereden çıkan yağlı
 buharların arasında
 beliriyorlardı; komşunun kümesinde bir horoz ahenksiz ahenk-
 siz öterken,
 İlyada'nın üçüncü bölümünden dizeler karışıyordu kaynayan

suyun fokurtusuna.

İşte böyle tekdüze bir hayat, iyi bilirsin sen onu. Gazeteler hep aynı gazeteler — boylan, kalınlıkları, başlıkları —, hiçbirini okumuyorum artık. Ve sürekli bayraklar pencerelerde, milli bayramlar, askerî geçitler, tekrar tekrar kurulup boşalan zemberekler gibi; — yalnız süvarilerin, biraz daha doğaçtan gelen, biraz daha kişilikli bir tavırları vardı — atlardan ötürü belki. Ortılığı toza dumana boğuyorlardı geçerken; pencereleri kapatıyorduk; sonra hütün vazoların, çekmecelerin, çerçevelerin, porselen bibloların, aynaların, hüfelerin tozlarını almak gerekiyordu bir bir.

Ter kan içinde dönüyordu kocam törenlerden. Bense hiçbirine gitmiyordum artık. Ağzını şapırdatarak yemeklere saldırıyor, bir yandan da, hiç usanmadan, şandan, şöhretten, küllenmiş nefretlerden dem vuruyordu. Nerdeyse kopmak üzere olan düğmelerine bakıyordum ben yeleşinin — çok şişmanlamıştı. Kocaman, buğday rengi bir gerdan parlıyordu çenesinin altında aralıklarla.

O zaman ben de, dalgın dalgın yemek yemeğe devam ederken, çenemi avuçlarının içine alıyor, ve sanki başımdan kopup elimde kalacakmış gibi,

sıkı sıkı tutuyordum bir aşağı bir yukarı iniş çıkışlarında. Bel-
 ki işte bu yüzden
 şişmanlamaya başladım. Bilemiyorum. Bir korku seziliyordu
 hepsinin yüzünde — bazan camdan
 baktığımda, görüyordum onları; boyunlarını bükmüş, hafif ak-
 sarmış,
 ya da koltuklarının altında bir şey saklarmışcasına yürüyorlar-
 dı. Cenaze
 çanları çalınıyordu akşamları. Dilenciler kapıları tıklatıyorlar-
 dı. Ufukta,
 doğumevinin kaba sıvası biraz daha beyazlaşmış, alacakaranlı-
 ğın çöküşüyle,
 biraz daha uzak, biraz daha tasavvur edilemez bir hâle bürü-
 nüyordu. Hemen
 lambaları yakıyorduk. Bir kaç eski elbiseyi üzerime uydurma-
 ğa çalışıyordum. Sonra,
 dikiş makinası bozuldu; onu da, şu romantik, renkli taşbasma-
 larla birlikte
 hodruma kaldırdık sonunda; sıradan, mitsel tasvirler vardı taş-
 basmaların üzerinde — Anadyomene, Aigle, Ga-
 nimesdes.

En eski dostlar çekip gittiler birbiri ardısıra. Mektuplar sey-
 rekleşti. Kısacık
 bir tebrik kartı yalnızca, bayramlarda, yaş günlerinde — girin-
 tili çıkıntılı,
 masmavi doruklarıyla basmakalıp bir Taygetos manzarası;
 beyaz,
 yassı çakıltaşları ve zakkum ağaçlarıyla Eurotas'tan bir görü-

nüm; ya da
yabani incir ağaçlarının ortasında Mistra harabeleri. Ama
en sık da başsağlığı telgrafları. Mektuplar hep cevapsız. Acaba
alacak olan kişi ölmüş müydü, kalmış mıydı — bilemiyorduk.

Kocam
bırakmıştı artık yolculuk yapmayı. Bir sinirküpü olup çıkmıştı
son zamanlarda.

Sigaraların birini yakıp birini söndürüyordu. Geceleri,
o parça parça olmuş eski terlikleri ve uzun geceliğiyle dolanıp
duruyordu misafir odasında.

Her öğlen yemeğinde, sanki bir tehdit savururcasına, dönüp
dönüp Kliytaymestra'nın sadakatsizliğinden,
Orestes'in yerinde davranışından lâf açıyordu. Kimin umu-
rundaydı

bütün bunlar? Dinlemiyordum bile onu. Ama öldüğünde yok-
luğunu çok hissettim, — bilhassa
şu saçma sapan tehditlerinin; beni, zamanın içersinde, bütün
akışların

dışında bir noktaya raptedip, yaşlanmamı önlüyor gibiydi onlar
Oturup, Odisseus'u düşünüyordum böyle
anlarda, o, elinden hiçbirşey kurtulmayan Odiseus'u, uzatıp du-
ran yolculuğunu — uyduruk

bir takım gerekçeler öne sürerek, halbuki ya (sözümüne bir
kazadan sonra)

binbir ihtimamla göğsündeki kabukları kaldıran, vücudunu
küçük, pembe sabunlarla yıkayıp yuyan, dizindeki sıyrıkları
yağla ovup acısını alan bir Kirke'nin, ya da bir
Nausikaa'nın kollarına atmıştır kendisini.

Sanıyorum İthaka'ya vardı sonunda; — hemen sımsıkı sarıp sar-
malamıştır onu,
o çirkin ve şişko Penelopeia! Hiç bir haber alamıyorum
ondan kaç zamandır — belki de hizmetçiler yırtıp atıyorlardır
gelen mektupları —
hem gelse de ne işe yarayacak ki? Simplegadlar başka bir yer-
de mekân tuttular, daha
içerlerde bir yerde — kımıltısız, pelte gibi oldukları hissedili-
yor — dehşet
saçıyorlar eskisinden daha çok — ezmiyorlar, vıcık vıcık,
kara bir sıvıya daldırıyorlar — kimse kurtulamıyor.

Sen istersen git artık. Karanlık iyice çöktü. Uyku bastırdı beni
de, — gözlerimi yummam,
uyumam, artık ne içerde, ne dışarda hiçbirşey görmemem,
uyumanın
korkusunu, uyanmanın korkusunu unutmam gerek. İmkânı var
mı hunun? Birden
sıçrayıveriyorum — uyuyup da uyanmamanın korkusu sarıyor
içimi.
öylece duruyorum, gözlerim açık, salonda hizmetçilerin hor-
lamalarını, duvardaki
örümcekleri, mutfaktaki hamam böceklerini, ya da, sanki ger-
çekten uyuyorlarmış,
sonunda sükûna kavuşmuşlarmış gibi, derin derin, ve sesli sesli
nefes alıp veren ölüleri dinliyorum. Bütün ölülerimi, geçmiş-
tekileri,
ve şimdi yitirmekte olduklarımı. Yitirdim onları. Bitti.

Bazan, saat geceyarısını biraz geçe, gecikmiş bir araba sesi işi-
 tiliyor sokakta ve atların
 ahenkli nal tıkırtıları; yıkık dökük bir kenar mahalle tiyatrosu-
 unda oynanan
 hüznü bir oyundan dönüyor sanki, silmeleri silikleşmiş, du-
 varlarının sıvası dökülmüş,
 soluk kırmızı renkli ve yıkana yıkana çekmiş büyük perdesi inik,
 bir köşesi hafifçe aralanmış,
 çıplak ayaklar görünüyor aralıktan — büyük yönetmen ya da
 elektrikçi,
 kartondan bir ormanı rulo hâline getirmekle meşgul, bütün ışık-
 ları söndürmezden önce.

Hâlâ ışık sızıyor o aralıktan, avizeler ve alkışlar söneli çok ol-
 du oysa. Salonda bir tek,
 boş koltukların altında, sessizliğin soluması, sessizliğin uğul-
 daması, bir de,
 fındık fıstık kabukları, yırtılıp atılmış biletler, dantelalı bir men-
 dil, ve kırmızı bir ip parçası kaldı.

...Ve Truva surlarının üstündeki o sahne, — uçup gitmişmiy-
 dim gerçekten gökyüzüne,
 düşürerek dudaklarımdan — bazan, deneyesim geliyor tekrar,
 uzanıp kalmışken
 şu yatağa, kollarımı açmayı, parmak uçlarımda yürümeyi — yü-
 rümeyi gökyüzünde — üçüncü çiçeği —

(Öksürdü. Başını geriye yasladı. Uyumuştı şüphesiz. Öbürü doğruldu yerinden. Ne selam verdi ne de birşey. Karanlık iyice bastırmıştı. Koridora çıktığında, hizmetçilerin hâlleri, duvardan gizli gizli kendilerini dinledikleri sanısını uyandırdı içinde. Hiç oralı bile oldukları yoktu. Dipsiz bir kuyuya iner gibi indi merdivenlerden, sanki asla varamayacaktı kapıya — yoklara karışmıştı sanki bütün kapılar. Parmakları, kasılmış, bir sap aranıyorlardı her yerde. Havasızlıktan çırpınan kuşlar gibi hayal etti bir an ellerini, fakat çok iyi biliyordu ki, bu hayal, o anlatılmaz dediğimiz korkularda göğüslediğimiz acının, kendini bize anlatmasından başka bir şey değildi. Birden, bir takım sesler çalındı kulağına. Merdivenlerin, koridorun, odaların ışıkları yakıldı. Yukarı çıktı tekrar. Şimdi büsbütün emin olmuştu. Yatağın üzerindeydi kadın, dirseği kurşun sehpaye dayalı, yanağı avcunda. Hizmetçiler, girip çıkıyor, ortalığı velveleye veriyorlardı. Koridorda telefon açıyordu biri. Komşular bütün evi istila etmişlerdi. Ahlıyor, vahlıyor, bir yandan da ellerine ne geçerse elbiselerinin altına atıyorlardı. Bir telefon daha. Jandarmalar sökün etmişlerdi çoktan. Hepsini dışarı attılar hizmetçilerle komşuların. Giderayak, kanarya kafeslerini, nâdide bitkilerin ekili olduğu saksıları, transistörlü bir radyoyu, ve elektrikli bir ısıtıcıyı da götürmeyi ihmal etmediler. Büyük, altın bir çerçeve vardı birinin elinde de. Ölüyü bir sedyeye koydular. Memur, “mirasçılar ortaya çıkana değin” mühürledi evi, — tek bir mirasçının bile olmadığını o kadar iyi biliyordu ki! Ev, kırk gün mühürlü kalmak zorundaydı, bu kırk günün sonunda, içindeki tüm mallar bir açık artırmayla devlet hesabına satılacaktı. “Morga” dedi şöföre. Araba uzaklaştı. Birden, herşey siliniverdi. Derin bir sessizlik. Yalnızca kendisi. Döndü, gözlerini kaldırdı.

Ay çıkmıştı. Cılız bir ışık vuruyordu bahçedeki heykellerin üzerine — onun heykelleri, bir başlarına, hemen kıyısında ağaçların, şu mühürlü evin önünde. Gamsız, sahtekâr bir ay. Nereye gitmeliydi şimdi?)

*Karlovassi — Samos, Mayıs — Ağustos 1970
[Türkçesi: İstanbul, Ocak — Mart 1983]*

Nöbetçi

Eğer tam zamanında gidebilseydin,
hiç gerek kalmayacaktı haklı çıkmak için
bu kadar çabalamana, kendini bu kadar aşağılamana,
bu kadar küçültmene. Girişte, devrilmiş iki kova. Islak
ayakkabılar, karyolanın altına saklanmış. Küller,
bardaklar, ölüm haberleri. Nedir? Ne farkedez?
Neye yarar bütün bunlar? Bilemedin hiç bir zaman. Hep
bir şeylerin peşinde, konup göçüyordun, konup
göçüyordun durmaksızın. Belki kendince bir tarzdı bu da,
tıpkı sigara içmenin, ya da, perdenin arkasından,
beyaz elleri enselerinde, cırlıçiplak üç kadının
gökyüzünde çoğaldıkları anı seyretmenin kendince bir
tarzı
olduğu gibi — aşağılarda, birbirleriyle uyumsuz, ama
herbiri aynı ölçüde sana benzeyen iki heykelin
arasında durmuş dinleniyorken sen, — baştan
ayağa kırmızıya boyanmış biri, ötekiye siyaha.

Neydi, çekmeye hazırlandığı şu son numara? —
boş ceplerini ters yüz etmişti,
ölmüş dilencilerin kir pas içindeki torbaları gibi,
ellerini sokacak bir yeri yokmuş gibi, yararsız ve
kaçınılmaz
sokacak bir yeri yokmuş gibi, dilinin altında bir kıbrıtın
başını,
büyük dolabın anahtarını ve spermini saklıyordu.

Bu, birinden çıkılıp ötekine girilen kılıkların
(çoğu kez anakronik, hep belli belirsiz)
neleri simgelediğini biliyordu, kılıç ustası, vâiz, papaz,
hokkabaz, kahraman, kurban, ölü, İfigenia. Ama, bunca
kılığa girip çıkanın kim olduğu hakkında hiç bir
fikri yoktu. Üstüste yığılmış, alacalı bulacalı
giysiler döşemedeki deliği kapıyorlardı.
Yığının üstünde, altından oyulmuş maske;
maskenin oyuğunda tabanca, hiç kullanılmamış.

Sonbahar geldiğinde, tonosların altında borularını işittik
yine eski avcıların.
Kuyucu, eşikte oturmuştu. Şubenin önünde, uçurtmaları
yakıyorlardı. Biraz ilerde,
birbaşına, çıplak, kaidesinin üstünde tir tir titreyen heykel
(nelere göğüs germişt i o, heykel olmadan önce), sonsuza
dek
unutulmuş olan bu kadın, yeni, şaşırtıcı bir atılımın
planını kuruyordu taşın içinde, gizlice, dikkâtlerini çekmek
için
avcıların, kasabın, fırıncının, dul kadının,
ve inkâr ediyordu şimdiye dek en büyük rüyâsı olmuş
şeyi: bu, lekesiz,
onurlu, tatlı tatlı acı çeken hareketsizliği.

Seneler ilerledikçe, yerinde duramaz olmuştu; küçüklü büyüklü aynaların karşısında, bulduğu her camın önünde soyunup dökünüyordu; büyük bir dikkatle, önce bir tavrı, arkasından bir başkasını deniyor, tabiatına en uygun olanı, kişiliğini en iyi yansıtanı bulmaya, kendi kendisinin mükemmel bir heykeli olmaya çalışıyordu — oysa, çok iyi biliyordu ki, daha çok ölümlere mahsustu heykeller, en çok da kimi tanrılara, bilinmeyen, varolmayan.

Zamanla, hatırlamalar azalıyor. Tıpkı eşyalar gibi. Yeraltı, delik deşik, direncini yitiriyor. Kaldıramıyor artık taşların ya da adımların ağırlığını. Biri, hiç olmazsa boşlukta tutmak için, yavaş yavaş çıkarıyor üstünden zorunluyu ve gereksizi. Telgraf telleri boyunca yürüyor. Bazan, akşamları, sokak lambalarına degecek kadar yükseliyor, değme

hissiyle

ürperiyor içi. Dişlerinin arasında tam bir karartmanın makasını tutuyor, bir kez olsun kullanmadan. Kabloların dolaşmasından korkuyor şüphesiz, ama daha çok şu adamdan, aşağıda, ışıklar içindeki pastanenin terasında oturan, ve hesaplı, sâkin, ağır yudumlar alan büyük, parlak bardaktaki sarı içkiden.

Erkek, işine gideli çok olmuştu. Kadın, yatak odasına girdi, çekmeceyi açtı, su, elektrik, telefon faturalarını aldı, sırtını balkonun camlı kapısına döndü. “Herşey bizi ayırabilir! — dedi — herşey!”, bunun çoktan olup bittiğini bilmiyordu sanki.

Dolgun bir güneş vurmuştu geniş yatağa boydan boya. Karşıdaki duvarda silikleşiyordu gölge. Bir sinek, kül tablasının, çalar saatin, ve ölü bir çocuğun mavi kurdelasının hemen yanındaki konsolun üzerine kondu. Işığa boğulmuş geniş çarşaf, isteksiz bir sabah sevişmesi için uzanmış kör heykeller gibiydiler.

“Herşey! Herşey!” dedi

yine;

ve bu “herşey!”in içinde — anlamıştı artık — kendisi de vardı,

sessiz, sâkin, hakikatli, isyankâr, ve derin bağlarla bağlı yokedilmiş, fedâ edilmiş, ya da yaşamakta direten bütün bu şeylere.

Bu gümüş şamdan, iki
boşluğun arasına konmuş. Yatmadan önce,
mumu söndürmeye çalıştı. Alevin
direncinde, soluğunun gücünü
farketti birden — alevin
kıvrandığını farketti — hafifçe
eğildiğini (onun önünde mi?), ve teslim olduğunu,
titrek bir çizgi bırakarak ardında.

Yatmadı.

Alevin içinde,
sonugelmez ve unutulmuş bir derinlikte,
o çıplak ve yaraalmaz vücudu seyre koyuldu,
ışsızlıkta yükselişini bir kez daha, sağ ayağına
bir ip bağlıydı yine, bırakmıyordu peşini.

Kahvenin masalarını kaldırıma taşıdılar.
İhtiyarlar gelip oturuyorlar kuşluk vakti. Güneş
gazetelere vuruyor, haberleri aydınlatıyor.
Artık hiç bir şey okuyamıyorlar; belki kızıp köpürüyorlar
buna,
belki eriyip gidiyorlar için için, çünkü ölüm tutmuş,
bırakmıyor
gazetelerin arkasını, kör kuyulu avluları, herşeyi.
Akşam sessiz iniyor eski mahalleye,
sanki alıp başını gitmiş çevredeki bütün kadınlar.

Onları, dikenli teller boyunca götürdüler. Yüzleri yoktu.
Sırtlarına büyük numaralar yazılmıştı. Çavuş,
sessiz kıyıda balık avlıyordu. Ve şiir direniyordu,
susanların haykırıışları arasında parlayan
zokayı yutmuş balık gibi. Kâhin kadın,
elinde boğazlanmış horozu, hiç bir şeyi önleyemedi.
Döşemelerin üzerinde çıplak güneş ve boş denizkeşanesi
kabukları duruyordu.

İşte böyle, herşey yitirilmemişti. Pencereden bir parça şehir görünüyordu, bir parça gökyüzü, nerdeyse elinin altında. Dölger, duvarcı, iskelenin üzerinde dengede, bir kez daha yaklaşıyorlar birbirlerine.

Çiviler, tahtalar başka işlerde mi kullanılacak yoksa? Bir kez daha düş, duvar, usul usul hayata dönme, ve parça parça olmuş gurur, bir kez daha gerekli, alıp götüren düşünceleri, yeleğın küçük cebindeki şu kürdanlara, yıllar önce “bol kepçe lokantası”ndan arakladığımız, bir kış gecesinde.

(Bir şair, gelecekteki bir şaire sesleniyor)

Eğer bir gün beni anlayacağını bilmeseydim,
söyleyecek hiç bir şeyim kalmazdı, konuşamaz olurdum,
ve bize çıplak duvara dik tırmanmayı öğretmiş olan
örümcek, ağzımın kıyısında durur, ve ceketimin
üç siyah düğmesini iterdi boğazımdan aşağı — beyaz
düğmelerini, bir de, ölü gömleklerinin.

Çiviye duvara çaktı. Buraya
ne asacağını bilmiyordu. Bakıyordu, karşısına
oturmuş, eski iskemleye. Bir şey
düşünmek, bir şey hatırlamak imkânsız. Kalktı,
çiviye atkısıyla örttü. Sonra,
pencereden vuran ayla
mavileşmiş, renklenmiş elini gördü. Katil,
yatağına uzanmıştı. Ayakları,
çıplak, güçlü, tırnakları kusursuz, küçük
parmağında bir nasır, yorgandan dışarı çıkmıştı,
ve kılları aşkla kıvrılmıştı. Hep
böyle uyur heykeller, gözleri açık,
rüyâ mı görüyorlar, yoksa bir şey mi söylüyorlar diye
korkmak gereksiz! —
senden istenen güvenilir tanık, buldun onu,
o dürüst ve ağzı sıkı tanığı; çünkü, biliyorsun,
heykeller hiç ihanet etmez, meydana çıkarmaktır tek
yaptıkları.

Söyleyecek, gösterecek, anlatacak, savunacak hiç bir
şeyinin kalmadığı bu anda; herşeyin görünmez
olduğu bu anda (yalnızca senin için sarma), işte,
tam bu anda
konuşabilirsin, işkence aletlerinin arasında
dolaşabilir, serçe parmağınla çalıştırabilirsin
bozuk saatlerin anlamsız çarklarını, şu dev çarkı ya da,
boşlukta asılı, acımasız, hâlâ biraz ıslak ama,
çok olmadı ne de olsa batık gemiden çıkaralı —
tam bu anda, tavandan sarkan kayışlara asılarak,
dinleyerek gıcırtısını başının üstünde
dönen makaraların, yıldızları gibi tıpkı
savaştan döndüğümüz o akşamın, iki sıra siyah, yüksek
sandalye,
sade bir düzenle yerleştirilmişti mermer avluya,
ortada kralın kapalı tabutu, som altından,
bayraksız, taçsız, kılıcsız.

İşte yine yeri, kökeni, nedeni saptamaya, sanki suçluymuş gibi kendini aklamaya zorlayan, ve apanşız bastıran (yine de önceden sezdiği) o dayanılmaz istek, —
çok iyi

biliyordu oysa, ne suç vardı bu dünyada, ne de aklanma; ilkyaz akşamlarını hatırlatan o akşam, harabeye dönmüş banliyö konservatuvarının kapandığı, ve dünyanın en yoksul kızının, üçüncü kattaki basık pencereli salonda, büyük, siyah piyanonun başında biraz daha kalmak, ve abonman satanlardan, kaldırırma, durağın önüne atılmış abonmanlardan hayli yüksekteki soluk kırmızı renkli kadife perdelere çarpan işitilmedik notalar çalmak için küçük bir izin kopardığı saatte, şöminenin arkasında, bulut ayak diriyordu gülde.

Şu eski koltuk yayları, parmak kalınlığında
pasla kaplı, eğik bükük demir teller, bodruma
atılmış — yıllar var ki el sürülmemiş. Bir pazar öğleden
sonraydı
ve “Günaydın abi”, diyordun, “hanımına selâmlar”,
çünkü bir şeyler demen gerekiyordu dinleyecek hiç kimse
olmasa bile,
alçak pencereden yerde gezinen ayaklarına bakarken
ölülerin,
henüz cilâlanmış ayakkabılarıyla; ve hâlâ
dökülmüş eski sıra kokan yerin üstünde, sarı bir ipe
bağlı kesik bir el; bir başka el, duvarın deliğinde, ipi
çeken,
ve ânî hareketlerle, beceriksizce, kederlice, biraz da
komikçe
sıçratan birinciye — bir sıçrayış,
meşrû olanın ötesine, — bir sıçrayış, dünyanın dışına
sanki.

Meydanda bekliyorlardı. Tahtadan, uyduruk bir sahne kurmuşlardı. Direklere, fenerler ve kağıt bayraklar asılmıştı. Akşam, şiddetli bir sağanak bastırdı. Meydan, siyah şemsiyeler ve ıslak pabuçlarla doldu. Yüzler görünmez olmuştu. Gece çöktü. Konuşması gereken kişi gelmedi. O zaman, yavaşça, düzenlice, birer birer ilerlediler, şemsiyelerini kapadılar, sahnenin üstüne koydular, ve sağanağın içinden geçip, sokak lambalarının altına gittiler.

Yalnızca sonuncu, dev bir maske taşıyan, sahnenin yanında kaldı, nöbette, bir süngü gibi tutarak kapalı şemsiyesini ıslak kağıt bayrakların arasında.

Artık hiç bir şey bilmiyorum — diyor — hiç bir şey.

Geniş,

ferâh bir yere atıyorum kendimi, yankısız,
sorusuz ve cevapsız. Uzakta bir ışıltı —
belki, ışığı boşlukta beyaz, varolmayan
bir duvara düşmüş gizli bir fener, asılı iplerin
ağır hareketleri, hiçliğin aldatmacaları, makaralar,
iki yaprak, bir pazartesi, bir çember.

Kendimi,

haklı çıkarılamayacak olayların arasına atıyorum. Nerdeyse
bütünüyle haklı çıktığımı hissediyorum. Soluğumu
tutuyorum. Antik

parkın kapı tokmağını vuruyorum. Uşak çıkıyor.
Zinciri gizlice bana veriyor. Alıp, boynuma takıyorum,
sarı gömleğimin üstüne. Bir hoşçakal bile demiyorum.

Uzaklaşıyorum hemen.

Açılmış, boşaltılmış çekmeceler, aramadan sonra.
Odanın karanlığı, aynanın derin soluklarıyla.
Karşıda, kasabın ısklandırılmış vitrini
ve eski el arabası, balmumundan portresiyle
Büyük İskender'in, ne mızrak, ne kask,
ters dönmüş çürük portakalların arasında.

Daha ileriye — diyordu — çok daha ileriye,
(iniş boyunca hep aynı ritimde, sürekli olarak) — oraya,
tek kalıcılık

işaretine doğru. Yavaş yavaş
göz alıyor karanlığa. Duvarların
yokluğu, çatının yokluğu, merdivenlerin
yokluğu farkediliyor. Ne cam, ne ayna,
ne eski dolap. Sıvalar iğneyle
tutturulmuş havaya. Senin,
sabahın erkeninde, ilkyazın buğusu içinde, bahçenin
ileri geri sallanan kapısı önüne
konmuş bakır süt kabına, ya da
suskun kadının başı üstünde taşıdığı
şu toprak kaba, hissedilmez
bir titreşim yayan ayak seslerin, biraz önce.

Gecenin ilerlemiş bir vaktinde, caddelerde trafik yok denecek kadar azaldığında, ve polisler kavşaklardaki kontrol noktalarını çoktan terkettiklerinde, ne yapacağını bilmiyor; camdan, büyük kafeteryanın pencere boşluğuna bakıyor, uykusuzluğun buharlarıyla buğulanmış; tezgâhın arkasında üstlerini değişen, birer karaltıdan ibaret,

hayaleti

andıran garsonlara bakıyor. Geniş oyuklarla oyulmuş gökyüzüne bakıyor, son otobüsün tekerlekleri beliriyor oyukların içinde. Sonra,

 u “başka hiç bir şey; başka hiç bir şey”. Bombo  odanın içine dönüyor yine; alnını, kendi büstünün omzuna dayıyor (gerçeğinden daha

büyük),

sabahın serinliğini duyuyor mermerin üzerinde; d  emeleri kırık avluda,

mahpuslara gelen paketlerin kesilmiş iplerini topluyor gardiyanlar.

Söyle, itirâf et şu besbelli olan şeyi,
söylemek zorunda olmadığını, — söyle
bilmediğini, varolmayanı,
rahatça aralayarak asılanın bacaklarını,
gün ağarırken pancurları aralayıp
şöyle bir bakar gibi
boş sokağa, hâlâ yanan sokak lambalarına,
kambur afişör direğe kocaman, sarı bir
afiş yapıştırırken, tersinden.

Dolambaçlı yollara sapıyor, başka taraflara bakıyor, ortaya atacak şöyle şanına lââyık bir şeyler arıyor; soyunamıyor bile — hava soğuk, özellikle kavşaklarda; camekânların arkasında ya da kaldırımlarda pusuya yatıp her geçene diller döken satıcılardan geçilmiyor kavşaklar. Satıcıların bakışlarının ceplerini karıştırdığını hissediyor, daha uzağa, ta büyük meydana kadar uzanıyor, ıssız, faydasızın rüzgârıyla süpürülmüş, hiç bir şey kalmamış boş kaidelerden başka, çünkü, fırtınalı bir gecede öfke içindeki kadınlar aldılar kollarına meçhûl kahramanların büstlerini ve trene binip gittiler.

Bir kadın yorgan silkeliyor pencerede.
Yorgan elinden kaçıyor, açılıyor, şeklini
bozmadan, yatay bir düzlemde uçuyor. Kadın,
ona bakıyor gülümseyerek;
pencereden üstüne atlıyor. Yorgan çukurlaşıyor, bir bohça
gibi
kapanıyor, havada asılı kalıyor, hareketsizleşiyor. Şu
bohça,
sâkin bir adam, yavaş ve uzun adımlarla gökyüzüne
tırmanıp, kaldırıyor onu. Yalan söylediğini de
biliyor ama. İşte bu yüzden sırtını dönmüş basımevinin
büyük kapısına, üç gazete satıcısı çıkıyor kapıdan,
ağlayarak,
yanlarında son baskılar olmaksızın.

Durmaksızın arıyor. Bulamıyor. Arıyor. Yitirebileceği
bir şey de değil söz konusu olan (yitirilmiş bunca şey
arasında),
gerek duyabileceği, ya da bir başkasına
gerekebilecek, bir gün, bir yerde, götürüp
bırakıvermek için saksının altına ya da
kurbağanın ağzına, bahçede, tulumbanın yanında, akşam,
evsahibinin çocukları bahçıvanın
küçük kızını, ay tepenin üstünde görünene
değin, iri kasımpatıların arasında ölü
taklidi yaparak yatmaya zorladıkları anda.

Şu sessiz, dilsiz havası en uzak acımanın,
harap evin anahtarı, iç merdivenler,
tabure, altın sigara tabakası — kime vereceğini
bilmiyorsun bütün bunları.

Pencerede oturuyorsun, pancurların arkasında. Yola
bakıyorsun.

Geçip gidiyor araba, bileyci, çöpçü, gümrük memuru.
Siyah saçlı genç kız. Topal, topallamamaya çalıştıkça
daha çok topallıyor. Bunu ona söylemek istiyorsun.

Bir an duruyor, başını kaldırıyor. Pancurlardan sızan sarı
ışıkla

hârelenen yüzün kaçmadı gözünden, belki de bu yüzden
gülümsedi. Tekrar yürümeye koyuluyor. Sağlamlık
taslamayı da bırakıyor.

Öyle özgürce topallıyor ki şimdi, topallamıyor artık. Ve
sen,

kutsanmış yüzünü gördüğünü sanıyorsun onun gözlerinde,
kaşlarının arasında kapanmış iki yarıkla. Ama, yerinden
kalkmaya,

aynaya bakmaya korkuyorsun, sönüp gider diye yüzündeki
sarı hâreler, ardında

görülecek hiç bir şey bırakmadan, inişini sürdüren
örümceğin

asılı durduğu karanlıklardan başka.

Tahta at, tahta vezir, tahta kale; siyah
beyaz karelerin üstünde ağaçlar, incelikle yontulmuş.
Tahta askerlerin disiplini. Kendi başına iş yapmak yok.
Terasta, bırakılmış satranç partisi. Nem. Yapmacık bir
ilkbaharın ayı,
ve antik baykuş. Eller, rakip
ve eşit kuvvette, paylaşılmış,
varolmayan, sözümona bölüşülmüş bir zaferin zoraki
tokalaşmasında
birleşmiş, öylece asılı kalmış havada, görünmez olmuş. İki
oyuncu
banyoya geçti herhalde. Bir su şırıltısı duyuluyor. Uşak,
elinde büyük şamdanla beliriyor, şamdanı masaya koyuyor,
koltuğa gömülüyor, ayakkabılarının birini çıkarıyor,
gözlerini yumuyor, ateşin çevresindeki pervaneleri, yerin
altında,
köklerin arasındaki yapışkan kurtçukları dinliyor,
gözlerini açıyor, muma bakıyor, öteki ayakkabısını
çıkartıyor.

Şu boş şişeler, bira, şarap,
limonata, ya da yağ, aşağıda, bodrumda,
tahta kasalarda, tozlanmış, küf bağlamış —
güneşli bir günde dışarı çıkarılsalardı,
temizlemek için değil ama — biraz ısınsalardı,
bir kuşun gölgesi kaysaydı göğüslerinde —

Hayır; kendimi bir kez daha haklı çıkarmaya
çalışmıyorum.

Boş şişelerden bahsediyorum, yıllardan beridir bodrumda.
İçlerinden birinin, hâlâ gözümün önünde, camdan iki
tuhaf

kolu vardı ve dayanılmaz bir başağrısına yakalanmış gibi
şakaklarını ovuşturuyordu.

Üç haberci geldi. Merdivenleri çıktılar.

Müjdeyi verenler servis kapısından uğurlandılar. Bir köpek,

duvarlara sürtüne sürtüne geçiyordu. Kurbanın odasına leylak kokuları doluyordu. Dışarda, askerler, kılıçlarını ve kasklarını çıkarıyorlardı. Güneşin altında ısınmış taşların üzerine koyuyorlardı çıkardıklarını.

Katil

ırmağı geçmiş miydi? Yakayı sıyırmış mıydı? Şu, hakkında hiç bir şey bilinmeyen adam da kimin nesiydi? Son zamanlarda,

birbirine tıpatıp benzeyenler çoğalmıştı

— alışkanlıktan, birbirinin aynısı düzenlerden, salgınlardan ötürü belki —

ve biri diğerlerine baktığında, bir yığın aynada kendini görmüş

gibi oluyordu. Bu, bir parça yatışma

getiriyordu beraberinde, — evrensel bir suçluluk ya da bağışlama,

hatta kimi zaman genel bir umursamazlık.

Ama bugün,

kimse böyle bir sorumluluğu yüklenmek istemiyordu, ve birbiri ardından, artık birbirlerine benzememeye

koyuldular. Akşam,

gömme törenini izledik. Karşıda,

kapının önünde, iki büyük sütunun arasında

ayakta duruyordu katil, başında saygıyla taşıyarak

kırmızı ve beyaz zambaklardan yapılmış en güzel tâcı

İnsanlar dilsizleştğinde, gerçeği
öğrendikleri, ya da en azından,
ezberlenmiş bir yalanı tekrarlayıp durmamanın
gizli gururuna yaklaştıkları anlaşıldı.

Akşam, evin karanlığında oturmuşlar,
ayakları, yerde, ılık suyla dolu bir leğenin
içinde; dışardan, tam saatinde geçen
yaşlı trenin sesi geliyor, fıçılarla,
çimento torbalarıyla, demir çubuklarla, buzdolaplarıyla,
askerlerle,
ve iki eşit parçaya ayrılmış kocaman bir balinayla yüklü.

Eğer ölmüş olsaydın, daha dürüst olacaktın mutlaka.
“Eğer,” — arkasını getirmedi. Elbiselerini çıkarmasına
bakıyordu, birer birer, özenle, her zamanki gibi.

Tamamen

çıplak kaldığında, odayı boydan boya geçti, çalar saati
kurdu, mutfığa gitti, bir bardak
suyla döndü — hâlâ çıplak —, bardağı
konsolun üzerine koydu. Gülümsedi. “E?” dedi sadece.
“E?”, bir parmağını bardağın içine sokmuştu.

Sayırsız sâkin ya da fırtınalı yüze (bunu biliyorduk;
bizi aldatmıyordu) dağıtıyordu kendisinininkini, ve belki
acıları ve itiraf edilemez tutkuları.

Ne parlak

eylemler

başkalarına maledilen! Bu kadar tevazu,
şüphe uyandırıyordu doğrusu.

O, şimdi dişlerinin arasında bir

kanca,

bir halter şampiyonunu taklit ediyordu,
basit bir kibrit kutusundan başka bir şey kaldırdığı yoktu,
içinden üç çöp eksik — biraz önce sigaralarını yakmak
için kullandıkları,
içi kararmış üç seyircinin.

İşte, diyor, benim son işim — bir köylü
atkısı, kocaman, mavi beyaz kareli;
katlıyorum onu, açıyorum, terimi siliyorum,
bazan da gözlerimi. Neyim var neyim yok dolduruyorum
içine,

birkaç kitap, bir koltuk, sigaralarım, çakmağım,
büyülten traş aynam, bir de,
şu küçülten ayna, hoş olmayan şeyleri görmeme yarayan,
ya da boş hayaller denilenleri.

Bu atkının içinde,
tam ortasında, bir delik var. İşte buradan
giriyor kuş, en karanlık gecelerde,
omzuma ya da dizime sığılıyor gizli kuşum,
beslemek için beni bir başakla, bir yıldızla, ya da bir
solucanla.

Işıklar ansızın yandı. Tren geçti. Bir şömine yapayalnız kaldı gecenin içinde. Adam erken döndü; evde kimseyi bulamadı. Köprünün ucundaydı suçlu kadın, ışıkların altında.

Mendillerinin ikisi de çantasındaydı. Sokaktan gelip geçenlere bakıyordu. Bisikletli yaklaştı; yanında durdu. Tek kelime konuşmadılar. Çantasından mendillerini çıkardı; bir an tereddüt etti; avcuna bıraktı usulca. Bisikletli, ceplerine sokuşturdu mendilleri, çekip gitti sonra. Kadın, sokağın ucunda gözden kayboluşuna baktı sessizce, terkedilmiş ve savunmasız, içinde garip bir mutluluk. Tam bu anda, ilk damlalar düştü, ve ışıldadı ıslak sokak dünyanın öbür ucuna kadar.'

Anneler çok erken ölüyorlardı. Nasıl büyüye bilirdik yabancı ellerde? Kış sabahları, bir parça ıslatılmış ekmek ve biraz şekerle. Çalar saatler ikiye bölüyordu uykularımızı. Elimizi yüzümüzü yıkamadan sokağa fırlıyorduk.

Durmadan ev değiştiriyorduk. Bir şeyler unutuyorduk her defasında —

kitaplarla dolu bir sandık, kırık bir mandolin.

“Bir pazar uğrar alırız”, diyorduk.

Hiç uğramadık. Boş odanın

ortasındaki şu bez bavul, şu derisi yüzülmüş bavul, kayışları yerlerde sürünen. Siyah bir ipin ucunda eski bir tılsım koymuştuk içine, bir de şu binlerce kez evire çevire bakılmış açık saçık fotoğrafları — eski moda çıplak kadınlar sadece, kalça geniş, bel ince, ve cömert bir karın.

İçlerinden biri

yere düşmüştü, başı önde, sanki ağlıyormuş gibi.

Ağlıyordu gerçekten de

paslı çivilerle dolu duvarın önünde,

açık makaslar ve tüfek kayışları asılıydı çivilere.

Orada, odalarında aç kedilerin gezdiği alçak evlerin
arasında,
akşamlar sessizce inerdi avlulara. Lambalar yakılırdı.
Kadınlar, üstlerini çıkarmadan yatarlardı. Erkekler
geç dönerlerdi — akşam yemeğini meyhanede yemişlerdi.
Bize gelince, yapacak hiç bir şeyimiz kalmazdı 'geceleri.

Karanlığın

içinden, mutfakta, yemek artıklarıyla dolu eski tel dolaba
bakardık. Gözlerimizi ayırmadan bakardık ona,
içinde sıska bir kanaryayla bir kafese,
ya da kuş şeklinde bir aya dönmesi için.

Usulcacık

konuşurduk onunla,
şakıyıp da uyandırmasın diye ihtiyar öcüleri,
uyanıp da görmesinler diye cezalandırılmış dört küçük
kızı,
mora çalmış, dona kalmış dört köşede,
alınlarında birer armağan gibi taşıyarak
masum günahlarımızı ve büyük rüyalarımızı.

Yüksek sesle konuşma; bas bas bağırımlar,
dayanamıyorum artık bağırımlara. Herkes
bağırıyor — ne uğruna? diyordu. Eğer daha alçak
sesle konuşursan, inanabilirim sana.

Saat,

sandığa sakladım onu; kırıntılara ayırıyordu
zamanı, kış günü kuşlara ayrılan kırıntılar gibi.
Ama bir kuş değilim ben, — zamanı, ben, bir bütün
olarak isterim,
bağırısız, gürültüsüz, şu akşam
katarı gibi, yolun biraz uzağında, Liossion sokağının
arkasında,
ardarda dizilmiş, kömür yüklü
ve kürekler dikili vagonlarıyla.

Cama bir arı konu; bugünün pazar olduğunun
hatırlanması birden, bütün bulaşıkları yıkanmış bir
mutfağın derin, çepeçevre saran sessizliğiyle;
ölüler oturuyorlar, tek kelime etmeden, odalarda,
eski pantolonlarıyla, tek bir istekte bulunmadan. —
biraz keyifsizler, belki somut bir ilginin yokluğundan
ve kopardıkları gürültüden ilk cırcır böceklerinin
pancurların arkasında.

Sokaklar, otobüsler, isimler, kapılar,
toz, duman, bir ağaç, çıkarlar. Yüzük,
onu tabağın içine atan benim. Her gece, birahaneler,
hesaplanmış
bir gürültüyle açılıyor ve kapanıyorlar. Camlar,
altın harflerle bulanık. Garsonlar, tuvaletlere kapanıyorlar
bir sigara içmek için. Öteki, bitkin düşmüş,
yere ya da duvara bakıyor, görmekten,
göstermekten, isim vermekten sakınıyor. Her kelime
bir ihanet. Çökmüş kadın,
kemirilmiş yüzünü seyrelmiş saçlarının altında gizleyerek,
çırılçıplak yatıyor bilardo masasının üzerinde,
kanatları koparılmış iri sinekler dolaşüyor göğüslerinde.

Biri dönemeçte gözden kayboldu. Şu üçü uyuyorlardı.
Kadın, bankın üzerinde, bir şemsiyeyle.
Yağmur yağmıyordu. Diğerleri, çitin arkasında
sevişiyorlardı. Her gün, akşam oluyordu.
Kuru kemikler, bayraklara sarılıyordu onlar.
Nedir taşıdığınız? diye soruyorduk. Onlar hiç bir şey
söylemiyorlardı.

Tepeye tırmanıyorlardı. Geri dönmüyorlardı.
Kuru kemikler. Bayraklar. Taşın üstünde bir kertenkele.
Bir şeyim yok, diyorum sana. Bu daha önce de başıma
geldi.

Ne çok yakışıyor bu sarı elbise sana,
özellikle yaldızlı bir kemer taktığın zaman.

Bu kadın, — adını bile bilmiyorum: Katina? Euridike? —
yerlere yıkıyor beni ve bıçağını saplıyor boynuma. Karton
bir bıçak bu,
biliyorum. Ölmüş gibi yapıyorum. Hafifçe aralıyorum
bir gözümü. Görmeye başlıyorum. Geceleyin, kalkıp,
fareden geçilmeyen dökümhaneye iniyorum gizlice,
ateşi yakıyorum, iyice canlandırıyorum kilisenin büyük
körüğüyle,
dört nalı ve büyük kadehi hazırlıyorum, iki yanı keskin,
uzun, yasak bıçağı bilevliyor ve avcumdan avcuna
geçiriyorum, gizemlice, erotikçe, yastığın altından.

Adam koltuğa oturmuştu; konuşuyordu;
kendi sesini dinliyordu; ses tonunu düzeltiyordu. Kadın,
saçlarını düzeltiyordu aynanın karşısında.

Kadının saçları boyalıydı.

Adamın sesi boyalıydı. Bunu biliyorlardı.

Işığı söndürdüler. Karşılıklı diz çöktüler
ve ağlaştılar.

Sonra seviştiler döşemenin üzerinde. Dışarda, demir
kapının tokmağını vuruyordu yaşlı kadın.

Çiviler ve tahtalar, onları alan benim. Beni ele verme.
Sana hiç bir şey söyleyemezdim. Yapamazdım. Ötekiler,
güneşin

altında çırlıçıplak, çekiç sallarken, çıkıp geldi, o,
çok şık ve kravatlı. Geniş yapım planını açtı ve
parmağıyla işaret etti. Kanımı dondurdu. Çekiçler
durmuştu.

Şimdi, kâğıtla demir arasında ne fark olduğunu
biliyorum. Dünya

ikiye bölünmüş. Sen ister kabul et, ister etme, — bu,
birleştirmeyecek nasılsa onu yeniden.

Geriye bir göz attığımızda, şehrin ışıkları
yanmıştı — büyük fabrika,
meydandaki pastane,
evlerin bahçeleri. İçimizden en genç ücü,
ayakkabılarını çıkarmışlardı bile.
İhtiyar, bastonunu yere vurmuyordu artık.
En öndeki, ağacın dibine işiyordu.
“Ne işim var benim, sizin aranızda” diyordu kadın.

Küçük,
yuvarlak bir plastik kutuda
iğnesini, ipliğini, yüksüğünü getirmeyi ihmal etmemişti.
Yorgis, yürüyüş kolunun en arkasındaydı. Düğmelerini
koparıyordu bir bir. Bunu tek farkedenden ben oldum.
Kimseye de söylemedim. Yürüyüşün başına geçtim,
çakılmasın diye gülümsediğim.

Mayıs ayında güneş yer değiştiriyor, şimdi tam
günbatısından vuruyor
eve. Öğleden sonraları uzuyor. Altın sarısı bir ışık demeti
iç duvarı
yanlamasına biçiyor. Erkekler, çıplak bir derinliğin
kıyısında buluyorlar kendilerini.
Pastanenin küçük masaları kaldırıma taşındı. Kırmızı
zambaklar seçiliyor vitrinin arkasında. Karşıdaki
büyük evde pencereler açıldı. Kiralık bir odanın boşluğu
farkediliyor.

Belki — kimbilir? —,
belki sendin, akşam olmadan, kilisenin avlusu üzerinde
yeşil ışıkların yakılması emrini veren,
çünkü akıl almaz döneklikler zamanı bu zaman.

Evet, sen,
hani şu görevlendirilecek olan (ama kim?), açık açık
koymak için şiirin içine
tahta atları, kaybedilmiş eski bavulların anahtarlarını,
ve şu üç ya da dört kauçuk kurbağayı,
zıp zıp zıplayan, ıslak, varolmayan parkta.

Yaptıkların hep içler acısı şeyler, suya düşürüyor
bunca umudu, bunca beklentiyi, bu işten en çok
anlayanların arasında bile.

Kırmızı bir yengeç
geziniyordu kayanın üstünde, o akşam,
dalgakıranın ucunda; sen: “Kendisini farketmem için
yan yan yürüyor.” dedin. Herhalde inanmıştın bu
söylediğine. Sonra ekledin:
“Yalnızca gözlemek, bu bile bir üstünlüktür.”

Derken,

yengeç denize atladı. Ve bu, hiç kuşku yok,
senin denetiminde değildi, taze
odunların yüklendiği geminin,
yanmakta bir an bile gecikmeyen ışıkları gibi.

Biraz ilerde kahve, eczane, pastane,
hemen şuracıkta çiçekçinin sergisi. Erkekler, geçip
gidiyorlar.

Kadınlar, henüz hava kararmamışken şöyle bir
bakınıyorlar vitrinlere. Bütün
çerini çöpünü, gülhatmi bahçesine çekilmiş derme çatma
çitin

arkasına atıyor herkes — ezik büzük kutular,
ilaç şişeleri, kırık fincanlar, bardaklar,
pörsümüş çiçekler.

İhtiyarlar ve mahallenin köpekleri orada
toplaniyorlar,

kariştirip duruyorlar çöp yığnını, büyük bir dikkatle,
kendilerinden geçercesine — farkında bile olmuyorlar
ışıl ışıl batan günün; kurumuş bir portakal kabuğu,
kırık bir ayna parçası, ya da sümüklühöceğin sümükleyip
kaçtığı şu mavi ampulü buldum diye dehşetli mutlu olan
en kederli, en yüzüstü bırakılmış ihtiyarlara varıncaya dek,
hepsi

bir şeyler arıyor, şiiri arayan şair gibi
— Larissa treninin homurtusu duyuluyor ampulün
içinden.

Saçlarından su gibi ter akıyor, o, alabildiğine sessiz ve
yalnız,
çevre duvarının kireci gözlerini köreltiyor.
Kireçli taşların üstünde eziliyor kuşlar.
Uzaklara yürüyor, uzayıp giden yolda, çıplak güneşin
altında,
toza toprağa batmış, yatışmış, koltuğunda küçük bir paket
— bir paspas,
bunca insanın ayakkabılarını sildiği,
hani, eve girmeden ve doğruca mutfağa dalıp
bir bardak buz gibi suyu kafaya dikmeden önce.

İyi ölç, şaşmaz bir kesinlikle hesapla
sınırları, mesafeleri; eğil, eğil şöyle,
metre yerde, rakamlara böylesine tapınmakla,
bir gün — kimbilir? — unutursun belki de rakamların
sınırlarını; belki
bir gün keşfedersin büyük, biricik kesinliği, parmakların
toprakta
rastgele dokununca Helena'nın kemerinin tokasına — bir
akşam belindeydi
bu kemer, kendinden geçmiş, gözleri baygın, Truvalılarla
Akhaların
savaşına bakan burçların üzerindeydi, doğurmasına az
kalmış
kara köpek bir adım geriden onu izliyordu.

Sonra, birden, rüzgâr durdu.
Biri banyonun musluğunu kapadı.
Gizli anlaşma sağlanmıştı.
Adam, bir parmağı dudaklarında,
evet işareti yaptı. Bodur kadın,
uyuyan çocuğun alını üstünde
eliyle haç işareti yaptı —
ben, elinin gölgesini gördüm duvarda,
Apollon'u temsil eden bir taşbasmayla,
saten üstüne işlenmiş çarmıhtaki İsa arasında.

Ömrümüzün geçtiđi bu evler,
her k    bucağında, elbise dolaplarında, lambaların içinde,
aynaların arkasında ya da yatakların altında,
bir topluiğneyi, bir çantayı, kırık bir kolsaatini,
eski bir kutu kibriti — artık hiç bir i e yaramıyor bütün
bunlar —,

bir zamanlar i li dı lı olduğumuz, sonra birden
bilinmezlere karışan
ve uzaklaşan, ya da fazlasıyla yakınla an bir şeyleri arayıp
durduđumuz bu evler,
bu evler, bayat bir dilim ekmeđi bulmak için (kimbilir
hangi yemekten artmış?)
masaların altında s r nd ğ m z,
yemek için değil tabii (kimsenin acıktığı yok artık),
Sadece bulmanın keyfi için.

Ve eğer, tam bu sırada,
biri girse odaya,
ısırıveririz hemen elimizdeki dilimi — son di lerimizi
kırmak
pahasına da olsa —, orada,
ak amın tatlı alacakaranlığında,
zamanın derin ve sevecen bağı layıcılığında,
birbirimize karşı, herkese ve her eye karşı duyduğumuz
büyük acımada.

Konuşmaya gerek var mı? Uzun uzun açıklamaya gerek var mı?

Seni, birkaç kişiyi ve daha başkalarını ilgilendiren çok önemli bir konuyu görüşmek üzere bekleyen arkadaşlarınla buluşacağın yere doğru hızlı hızlı yürürken, birden, duruyorsun işte yol ortasında, asfaltın üstünde usul usul seken kuşu gözlemek için, başını dikmiş, kendinden geçmiş, etrafında dolanan şu adamdan da daha iyi biliyor dünya hâlini, sımsıkı tutarak uzun gagasında bir otobüs biletiğini,

Ekonomik tasarılar, haritalar, pusulalar, pergeller —
hiç bir şey anlamıyorduk bütün bunlardan. Her tasarı,
başarısızlıkla sonuçlanıyordu.

Biz,

bir ipe tutunmuş, hep daha aşağılara iniyorduk
eski kuyuda, ayaklarımızda,
derinlerin karanlık serinliği.

Yukarda, kuyunun ağzında,
ufacık bir parıltı (sigaralarımızın ateşi belki de),
ve ta dibe kadar yuvarlanan taşlar,
yerimizi gösteriyorlardı, bize bu askıdaki dünyada.

Bugün, köşedeki yeşil masanın üstünde,
buzlu suyla dolu bir bardağın içinde
bir çay kaşığı bal gibi kalakaldın bütün gün
sahilde bir meyhanede.

Kaşığın

sahibi henüz dönmedi tuvaletten.

Buzlu su ılıklaştı kaçınılmaz bir bekleyişte.

“Bitirdim” diye tekrarlıyor durmaksızın. Bir kez olsun bitirdiği yok. Bazan, bağlarından kurtulmuş uzun perdeleriyle pencere, bazan, sandalyenin dördüncü ayağı, bazan, yatağın altına, ayakkabıların yanına yuvarlanmış bardak, buzdolabının içini saymazsak eğer —
o yapmacık beyazlığıyla —,
diş izlerinin açıkça belli olduğu, bir kaç ısırık alınmış elmasıyla, bir türlü atmaya kıyamadığı.

Aylardan beri ilk defa bir şeyler yazmak için oturduğunda,
kirlenmiş, boşlanmış, itilmiş olduğu hissine kapıldı birden,
yaşlı bir kız gibi hani, gün boyu kendini
ev işlerine veren, ve akşamleyin kazâra aynanın önünden
geçerken

bakışları o boşlanmış hâline takıldığında, gün ışığında
hiç aynaya bakmadığını farkedenden.

Çok mu yaşlanmıştı? Çoktan ölmüş mü olmalıydı? Neye
yarardı saçını başını taramak bundan böyle? —

Gün bitiyor. Kimse görmeyecek artık onu, — hiç kimse.
Siyah tarağı alıyor, uzun saçlarının dolaşğını çözmeye
koyuluyor tel tel,

ölmüş arkadaşlarından birinin saçlarını tarar gibi, bir
zamanlar

çok yakını bildiği, ama alabildiğine uzak şimdi, kapalı
gözleri

ve burnundaki şu siğiliyle.

Kör müzisyen, piyango bileti satan kör,
kör gün, kör köpek: Nikis sokağı.
Gitar, keman, akordeon. En körleri, gitar.

Hangi parçanın çalınacağını sen söyledin onlara, hepsinin
yerlerini değiştirdin.

Piyango satıcısı: keman. Köpek: biletler.
Yaşlı kadın: akordeon. Gitar: tek başına.

Nasıl da keyifle dinleniyor müzik, akşam, Nikis sokağında,
eczananın önünde, yerde, uyku ilacı tüpleri,
ve kesilmiş parmakları son müşterinin —
gece kulüplerinin yakışıklı piyanisti.
Yara bezleri ve yapay organlar tükenmişti.

Adamı çileden çıkarır şu çok güzel ve biraz hüzünlü
kadın,
gözleri mıhlanmış yerlerine bir körün gözleri gibi, yatmak
uyumak nedir
bilmez. Geceleyin, yatağına uzandığında, hafifçe kaykılır
sana doğru,
her hareketini gözler, soluklarını sayar bir bir.
Uyuyormuş gibi yaparsın. Yutmaz numaranı. Biraz daha
bekler.
Der demez, ceketini karıştırdığını duyarsın, bütün
ceplerini, bir bir
(bile bile sandalyenin arkalığına asmışsındır ceket),
ardından sıra pantolona gelir, sonra yeleş. Derken,
yalınayak, sofaya
çıkarseninki, paltonu karıştırmak için. Ve işin garihi,
hep küçük, değerli bir zimbirtı bulur ceplerinde, daha
önce farkında
bile olmadığın. Bir gözünü açarsın,
ve kaparsın elinden bulduğu şeyi. Yerde, parkenin
üstünde,
nerdeyse bütün odayı kaplıyacak kadar büyür, büyür,
kocaman olur pantolonun.

Bu bir mucize, — diyor —, mucizeden de öte;
herkesin bitip tükendiği bir anda (en başta da benim),
sahildeki taşların arasında, Akhilleus'un atlarından birinin
kutsal kafatasını buluyorum — Ksantos'unkini belki;
Önderin asâsını buluyorum papatyaların arasında;
saygıyla alıyorum elime; mermer merdivenlere
tırmanıyorum; asâyı yere vurmuyorum; kalabalık
toplanıyor; kürsüye çıkıyorum;
kalabalık sabırsızlanıyor, dalgalanıyor;
ağzımı açıyorum konuşmak için, birden,
dilsiz olduğumu farkediyorum: ve işte herkes beni
dinliyor.

Atina — 15 Mart 1971 — 10 Mayıs 1971

(Türkçesi: İstanbul, 20 Ocak 1987 — 9 Mart 1987)

hil edebiyat

YANNIS RITSOS

Helena & Nöbetçi

Türkçesi: Hakan Yılmaz

Yannis Ritsos'un, -Aragon'a göre çağımızın en büyük şairinin- şiirini büyük yapan nedir?

Ritsos'un şiirinin büyüklüğü, "büyüklük"ü yadsımasından gelir.

"Helena", bir "büyüklük"ün, bir mitolojinin, bir söylemin yadsınmasının şiiridir. Ama, aynı zamanda, bir başka "büyüklük"ün, bir başka mitolojinin, bir başka söylemin yaratılmasının şiiridir.

"Helena" ve "Nöbetçi"de bir tavır var:
Bize, büyük, önemli, güzel, iyi denildiğinde duralım: büyük, küçüktür belki, önemli önemsizdir, güzel çirkindir, iyi kötüdür. Nesnelerin, olayların, insanların somut görüntüleriyle yetinmeyelim, çünkü aslolan somut görüntülerin ötesinde olabilir. Nesnelerin, olayların, insanların karşısında birer "tüketici" gibi, durmayalım. İşte o zaman, hayatın nabzının, önemsiz denen, küçük denen, marjinal denen şeylerde attığını görebiliriz. Ve işte o zaman, önemsiz önemlileşebilir, küçük büyüyebilir, ve belki de dünyanın değişmesi denilen şey gerçekleşmeye başlar.